

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Кафедра педагогіки вищої школи**

**Методичні вказівки до вивчення
навчальної дисципліни
ТЮТОРСЬКИЙ СУПРОВІД
ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки**

Слов'янськ – 2024

УДК 378.016:37.091.12:005.963.2-051(72)

М 54

Рецензенти:

Сипченко О. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Цибулько Л. Г. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

М 54 Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання. 4-те вид.перероб. та доповн. / Уклад.: Н. С. Гарань. ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Слов'янськ, 2024. 74 с.

Методичні вказівки укладено відповідно до освітньої програми «Педагогіка вищої школи» та навчального плану підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки. Подано: силабус; робочу програму навчальної дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності»; навчально-методичні матеріали для лекцій, опорний конспект лекцій; інструктивно-методичні матеріали до практичних занять; дидактичне забезпечення самостійної роботи: вимоги до есе, рекомендації щодо використання інформаційних технологій і до складання ментальної карти (інтелектуальної карти); контрольні питання до заліку. Призначається для викладачів закладів вищої освіти, здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, науковців, науково-педагогічних працівників.

Друкується за рішенням Вченої ради
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
(протокол № 1 від 03.09.2024 р.)

ЗМІСТ

1. Передмова.
2. Силабус.
3. Робоча програма навчальної дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності».
4. Навчально-методичні матеріали для лекцій із навчальної дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності». Опорний конспект лекцій.
5. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять із навчальної дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності».
6. Дидактичне забезпечення самостійної роботи
7. Контрольні питання до заліку з дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності».

ПЕРЕДМОВА

Вітчизняна система вищої освіти має незаперечні досягнення в підготовці кваліфікованих фахівців, зокрема за напрямками педагогіка та психологія. Характерною особливістю сучасного етапу розвитку цієї системи є те, що позитивні тенденції збільшують попит на освітні послуги. За існуючої освітньої практики це спричиняє недостатнє задоволення потреб ринку праці педагогами з належним рівнем практичної підготовки, особливо з тьюторського супроводу освітньої діяльності.

Проблема науково- теоретичного і практичного обґрунтування та розробки системи підготовки майбутнього викладача та тьютора з урахуванням практичних потреб сучасного суспільства й інтеграції національної системи освіти в міжнародний освітній простір є нерозв'язаною, що негативно відбивається на якості оволодіння тьюторськими технологіями майбутніми педагогічними працівниками. Таким чином, є протиріччя між об'єктивною необхідністю зміни змісту підготовки майбутнього викладача, розробки та впровадження у закладах вищої освіти системи підготовки в умовах магістратури і не розробленістю відповідної науково-теоретичної бази, що породжує актуальну соціально значущу проблему, на вирішення якої спрямовані «Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки денної та заочної форми навчання»

Отже, метою методичних вказівок дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності» є ознайомлення здобувачів із загальними засадами тьюторської діяльності, технологіями тьюторської дії з супроводу самовизначення й управління особистісними ресурсами; формування загальнокультурних і професійних компетенцій, необхідних для реалізації ефективної роботи та здійснення дослідницької діяльності тьютора в сфері освіти, здатності керування освітніми проєктами, укладання індивідуальної освітньої програми тьюторантів і здійснювати тьюторський супровід.

1. СИЛАБУС
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЮТОРСЬКИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кількість кредитів	3,5 кредити ECTS / 105 годин
Рік підготовки, семестр	1 рік підготовки, 2 семестр
Компонент освітньої програми	Вибірковий компонент
Викладач	Гарань Н. С. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки вищої школи
Контактна інформація	garan_nat@i.ua
Консультації	кожний четвер місяця з 14.40 до 16.00 або за попередньою домовленістю
Анотація навчальної дисципліни	<i>Об'єкт вивчення</i> – тьюторство в системі освіти, процес розвитку теорії та практики тьюторства. <i>Предмет вивчення</i> – технології тьюторської діяльності з супроводу самовизначення та управління особистісними ресурсами здобувачів у освітньому процесі, формування всебічно розвиненої особистості, духовно багатой людини, свідомого громадянина, фахівця вищої кваліфікації, підготовленого до творчої роботи в різних галузях освіти, науки, культури, народного господарства, техніки, тощо.
Опис навчальної дисципліни	<i>Метою вивчення навчальної дисципліни</i> «Тьюторський супровід освітньої діяльності» є ознайомлення із загальними засадами тьюторської діяльності, технологіями тьюторської дії з супроводу самовизначення й управління особистісними ресурсами; формування загальнокультурних та професійних компетенцій, необхідних для реалізації ефективної роботи та здійснення дослідницької діяльності тьютора в сфері освіти. <i>Ключові слова:</i> тьюторство, тьютор, форми та методи тьюторського супроводу, тьюторська система, освітня діяльність, індивідуальна освітня програма, тьюторинг, тьюторіал, тьюторант, координатор, тьюторський супровід, професія тьютор, функції тьютора, супровід учнів тощо <i>Очікувані результати навчання:</i> Здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері тьюторських практик.

Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми тьюторського супроводу в освітній діяльності. Здатність застосовувати знання у тьюторингу, практичних ситуаціях. Здатність застосовувати набуті softskills-навички в тьюторському супроводі.

Уміти розпізнавати та враховувати різноманітність осіб, здійснювати індивідуальний тьюторський супровід в освітньому процесі.

Обізнаність із різними контекстами, у яких може відбуватися тьюторський супровід в освітній діяльності.

Обізнаність із різними рівнями суб'єкт-суб'єктної взаємодії тьютора та тьюторантів у тьюторингу.

Готовність до керування освітніми практико орієнтованими проектами, складання індивідуальних освітніх програм тьюторантів і здійснення тьюторського супроводу.

Розробляти програми соціально-педагогічних інтервенцій, індивідуальні освітні програми тьюторантів.

Готовність до створення просвітницьких матеріалів, індивідуальних освітніх програм, впровадження їх, отримання зворотнього зв'язку, оцінка якості тьюторингу.

Здатність до ефективної оцінки ступеню складності завдань тьюторської діяльності та прийняття за потреби рішення про звернення за фаховою допомогою про підвищення кваліфікації.

Готовність до вирішення проблеми етики партнерської суб'єкт-суб'єктної взаємодії тьютора та тьюторантів, етики спілкування з опертям на загальнолюдські цінності та норми закону.

Матеріали та ресурси:

1) *Рекомендована література:*

1. Гарань Н., Фатальчук С., Терганов О. Теоретико-методичний аспект фахової підготовки майбутніх педагогів вищої школи до тьюторської діяльності. Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць / за заг. ред. д-ра пед. наук., проф. С.А. Саяпіної. 2023, 2 (104), С. 52–62.
2. Гарань Н. Тьюторський супровід студентів з особливими потребами у закладі вищої освіти. Фізико-математична освіта. 2020. Випуск 2(20). Ч. 2. С. 76-81.
3. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання. 3-те вид.перероб. та доповн. / Уклад.: Н. С. Гарань, О. М. Сипченко. ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Слов'янськ, 2022. 65 с.

Допоміжна

1. Гарань Н., Зінченко Г. Тьюторський супровід освітнього

	<p>процесу в умовах розвитку ІКТ. Актуальні проблеми неперервної освіти в інформаційному суспільстві: збірник матеріалів конференції. Київ, 2020. С. 165-167.</p> <p>2. Гарань Н., Рябцева І. Розвиток комунікативного лідерства у майбутніх тьюторів в умовах магістратури Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес: матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. студ. і аспірантів, 2020 р. Харків, 2020. С. 158-161.</p> <p>2) <i>Платформи та сервіси дистанційного навчання:</i> - Moodle Дистанційний курс «Тьюторський супровід освітньої діяльності» (https://moodle.ddpu.edu.ua/course/view.php?id=588#section-0).</p> <p><i>Інформаційні ресурси в Інтернеті:</i></p> <p>1.Вища освіта. Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. URL: http://vnz.org.ua</p> <p>2.Євро Освіта. URL: http://euroosvita.net</p> <p>3.Закон України «Про вищу освіту» від 23.04.2021 № 1556-VII. URL: https://cutt.ly/SkZ9CAt</p> <p>4.Інформаційний портал КІТЕРРА. URL: http://kiterra.kiev.ua/tutor_base/</p> <p>5.Освіта в Україні і за кордоном. URL: http://osvita.ua</p> <p>6.Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. Київ, 2020. URL: https://cutt.ly/RQ7kLed</p> <p>7.Training. academy URL: https://training.academy/uk/post/8-osnovopolagayushchikh-printsipov-tyutoringa</p> <p>8.ТАУ (Тьюторська Асоціація України) URL: https://www.facebook.com/groups/422788101158453/</p> <p><i>Інтернет-ресурс для відео матеріалів:</i> youtube.</p> <p>Програми презентацій: Microsoft PowerPoint, Open Office Impress.</p> <p><i>Веб-сервіси для створення ментальних карт (mind-map, mindmapping):</i> FreeMind, SpiderScribe, Bubbl.us, MindMeister, Mindomo.</p> <p><i>Платформи електронного навчання:</i> EdEra, Coursera, Prometheus та ін.</p>
<p>Теми</p>	<p>Тема 1. Тьюторський супровід як ресурс оновлення освітнього процесу ЗВО в ході вирішення завдань модернізації вищої освіти.</p> <p>Тема 2. Тьюторство в освітніх системах.</p> <p>Тема 3. Інституціоналізація професії тьютора в українському освітньому просторі.</p> <p>Тема 4. Специфіка тьюторського супроводу в умовах закладу загальної середньої освіти.</p> <p>Тема 5. Тьюторський супровід у професійній освіті.</p>

	<p>Тема 6. Тьюторський супровід у закладах вищої освіти.</p> <p>Тема 7. Тьюторський супровід як технологія організації та проведення самостійної освітньої діяльності.</p> <p>Тема 8. Тьюторський супровід освітньої діяльності в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.</p> <p>Тема 9. Індивідуальний тьюторський супровід здобувачів з особливими потребами.</p> <p>Тема 10. Тьюторський супровід у системі дистанційного навчання.</p>
<p>Методичні поради для викладачів «Як навчати?»</p>	<p><i>Словесні методи:</i> лекція (проблемна, мультимедійна, інтерактивна тощо), пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, бесіда, дискусія тощо;</p> <p><i>наочні методи:</i> спостереження, демонстрація, ілюстрація;</p> <p><i>практичні методи:</i> практичні заняття, виконання практичних завдань, обробка довідкової інформації, самостійна робота, зокрема з використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання (робота із друкованими та електронними інформаційними ресурсами, виконання індивідуальних завдань);</p> <p><i>робота з навчально-методичною літературою</i> (конспектування, тезування);</p> <p><i>відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання:</i> дистанційні, мультимедійні та ін.;</p> <p><i>інтерактивні методи навчання:</i> робота в малих групах, ситуаційні задачі, тестування.</p>
<p>Методичні поради для здобувачів «Як навчатися?»</p>	<p>Здобувачі опрацьовують теоретичний матеріал лекцій, виконують завдання до практичних занять, самостійної роботи.</p> <p><i>Комунікаційна політика.</i> Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану пошту. Обов'язком здобувача є перевірка мінімум один раз на тиждень поштової скриньки та перегляд повідомлень відповідного дистанційного курсу на університетській платформі Moodle. Можлива комунікація телефоном чи іншими месенджерами за вимогою здобувача.</p> <p><i>Політика відвідування занять.</i> Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим – в оффлайн або онлайн режимі. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрадження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту академічної групи. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна</p>

	<p>мобільність) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за погодженням з викладачем, деканатом. <i>Види роботи здобувачів:</i> складання глосарію, написання наукового повідомлення, виконання комплексних завдань, розробка мультимедійних презентацій, розгляд та обговорення відеоматеріалів, робота в парах, у групах, командні проєкти, підготовка до презентації результатів виконаних завдань, тестового контролю, заліку.</p>																		
<p>Оцінювання</p>	<p><i>Види, методи та форми контролю.</i> Види: вхідний контроль, поточний контроль, взаємоконтроль (взаємооцінювання), самоконтроль (рефлексія, самооцінювання), підсумковий контроль – семестровий залік Методи: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне, письмове опитування, оцінювання самостійної роботи, тестування Форми: індивідуальна та фронтальна перевірка Організаційні процедури та порядок виявлення якості засвоєння навчального матеріалу, рівня відповідності отриманих знань, умінь і навичок здобутій кваліфікації в межах освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про контрольні заходи в ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/003.pdf</p> <p>Результати навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни визначаються у балах, що виставляються згідно з критеріями оцінювання, затвердженими в ДДПУ, а саме за 100-бальною шкалою та національною п'ятибальною шкалою для заліків «зараховано», «незараховано»).</p> <p>Навчальна дисципліна оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів.</p> <p style="text-align: center;"><i>Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти</i></p> <table border="1" data-bbox="427 1525 1442 2040"> <thead> <tr> <th rowspan="2" style="text-align: center;">За накопичувальною 100 – бальною шкалою</th> <th colspan="2" style="text-align: center;">За національною шкалою</th> </tr> <tr> <th style="text-align: center;"><i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i></th> <th style="text-align: center;"><i>для заліків</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">90 – 100 балів</td> <td style="text-align: center;">відмінно</td> <td rowspan="3" style="text-align: center;">зараховано</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">89 – 75 балів</td> <td style="text-align: center;">добре</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">60 – 74 балів</td> <td style="text-align: center;">задовільно</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">26 – 59 балів</td> <td style="text-align: center;">незадовільно</td> <td style="text-align: center;">не зараховано</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">0 – 25 балів</td> <td style="text-align: center;">неприйнятно</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою		<i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>	90 – 100 балів	відмінно	зараховано	89 – 75 балів	добре	60 – 74 балів	задовільно	26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано	0 – 25 балів	неприйнятно	
За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою																		
	<i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>																	
90 – 100 балів	відмінно	зараховано																	
89 – 75 балів	добре																		
60 – 74 балів	задовільно																		
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано																	
0 – 25 балів	неприйнятно																		

Критерії оцінювання заліку:

– на оцінку **«зараховано» (60-100 балів)** заслуговує здобувач вищої освіти, який за час відвідування лекційних, практичних та/або лабораторних занять й за виконану самостійну роботу отримав зазначену кількість балів протягом семестру;

– оцінка **«не зараховано» (0-59 балів)** виставляється здобувачеві вищої освіти, який за час відвідування лекційних, практичних та/або лабораторних занять й за виконану самостійну роботу не набрав 60 балів упродовж семестру, він має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за лекції здійснюється за такими критеріями: присутність здобувача на лекції, складання її конспекту та активна участь у перебігу лекції.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих під час практичного заняття здійснюється за такими критеріями:

– під час опитувань – за повну й ґрунтовну відповідь на сформульоване запитання з теми заняття;

– під час тестування – за правильні відповіді на запитання тесту з теми заняття;

– у процесі виконання ситуаційних вправ і завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) виконання завдання; за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні; за володіння формулами й математичними методами, необхідними для виконання завдання; за отриманий правильний результат.

Оцінювання рефератів, доповідей, есе, презентацій тощо за визначеними темами здійснюється відповідно до таких критеріїв:

– за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту, має бути ще не менше трьох джерел інформації);

– за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на використану літературу та джерела;

– за наявність змістовних висновків;

– за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

У разі виявлення невідповідності результатів навчання окремим критеріям із тієї чи тієї форми контролю знань кількість балів, яка виставляється здобувачу, може бути знижена:

– за неповну відповідь;

- за кожну неправильну відповідь;
- за невчасне виконання завдання;
- за недостовірність поданої інформації;
- за недостатнє розкриття теми;
- за відсутність посилань на літературні джерела.

Результати поточних контролів рівня знань здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання (у вигляді певної кількості отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем наприкінці кожного заняття до їхнього відома, виставляються в Журнал обліку роботи академічної групи та є підставою для одержання допуску до підсумкового контролю.

Оцінювання результатів навчання у формі семестрового заліку проводиться по закінченні вивчення навчальної дисципліни, зазвичай, на останньому практичному та/або лабораторному занятті або в період до початку екзаменаційної сесії відповідно до графіка освітнього процесу.

На останньому аудиторному занятті викладач зобов'язаний оголосити здобувачам вищої освіти відкрито (у присутності групи) накопичені ними бали поточного оцінювання з навчальної дисципліни, отримані під час лекційних, практичних та/або лабораторних занять та за виконану самостійну роботу. Залік, як форма контролю, передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача не менше 60 балів за поточну роботу – без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти.

Здобувач має право (за бажанням) підвищити власний результат оцінювання в балах з навчальної дисципліни, де формою контролю є залік, шляхом виконання завдань самостійної роботи, але не пізніше ніж до початку екзаменаційної сесії.

Розподіл балів із дисципліни

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам, із розподілом за темами за результатами поточного контролю (денна форма навчання)

Назви тем	Кількість балів					
	лекц.		практ.		сам.роб.	
	Max	Min	Max	Min	Max	Min
Тема 1.	1	0,5	-	-	-	-
Тема 1.2.	-	-	5	2	-	-
Тема 2.	1	0,5	-	-	-	-
Тема 2.1.	-	-	5	2	-	-
Тема 3.	1	0,5	-	-	-	-

Тема 3.1.	-	-	-	-	10	7
Тема 4.	1	0,5	-	-	-	-
Тема 4.1.	-	-	-	-	10	7
Тема 5.	1	0,5	-	-	-	-
Тема 5.1.	-	-	-	-	15	10
Тема 6.	1	0,5	-	-	-	-
Тема 6.1.	-	-	-	-	10	7
Тема 7.	1	0,5	-	-	-	-
Тема 7.1.	-	-	5	2	-	-
Тема 8.	1	0,5	-	-	-	-
Тема 8.1.	-	-	5	2	-	-
Тема 8.2.	-	-	-	-	10	7
Тема 9.	1	0,5	-	-	-	-
Тема 9.1.	-	-	5	2	-	-
Тема 9.2.	-	-	-	-	10	7
Тема 10.	1	0,5	-	-	-	-
Разом	10	5	25	10	65	45

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам, із розподілом за темами за результатами поточного контролю (заочна форма навчання)

Назви тем	Кількість балів					
	лекц.		практ.		сам.роб.	
	Max	Min	Max	Min	Max	Min
Тема 1.	1	0,5	-	-	-	-
Тема 1.2.		-	5	2	-	-
Тема 2.		-	-	-	-	-
Тема 2.1.		-	5	2	-	-
Тема 3.	1	0,5	-	-	-	-
Тема 3.1.		-	-	-	11	7
Тема 4.		-	-	-	-	-
Тема 4.1.		-	-	-	11	7
Тема 5.	1	0,5	-	-	-	-
Тема 5.1.		-	-	-	11	7
Тема 6.		-	-	-	-	-
Тема 6.1.		-	-	-	12	8
Тема 7.	1	0,5	-	-	-	-
Тема 7.1.		-	5	2	-	-
Тема 8.		-	-	-	-	-
Тема 8.1.		-	5	2	-	-
Тема 8.2.		-	-	-	12	8
Тема 9.	1	0,5	-	-	-	-
Тема 9.1.		-	5	2	-	-

Тема 9.2.		-	-	-	12	8
Тема 10.	1	0,5	-	-	-	-
Разом	6	3	25	10	69	45

Політика щодо дедлайнів та перескладань, академічної доброчесності: перездача та повторне вивчення дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в ДДПУ (<http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/025.pdf>, Положення про академічну доброчесність педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів у ДДПУ (<http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/012.pdf>)
Політика щодо:

✓ *дедлайнів:* роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (від -1 бала до -5 балів).

✓ *перескладання:* у разі отримання оцінки «незадовільно» здобувач має право на два перескладання: викладачу та комісії.

У разі, якщо здобувач вищої освіти не з'явився в день складання екзамену з поважної причини, підтвердженої документально, у відомість обліку успішності ставиться запис «не з'явився», а здобувач має право перескласти екзамен викладачеві у визначений деканатом день.

Здобувач, який протягом семестру не набрав 60 балів з навчальної дисципліни, вважається недопущеним до складання екзамену з цієї дисципліни, й у відомість обліку успішності ставиться запис «не допущений». Здобувач має право допрацювати необхідні бали за погодженням з викладачем та перескласти екзамен викладачеві у визначений деканатом день.
оскарження оцінювання: Якщо здобувач не згоден з оцінюванням його знань він може звернутися до апеляційної комісії та оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

✓ *академічної доброчесності* для здобувачів передбачає:
– самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
– посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
– надання достовірної інформації щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних

	<p>методик досліджень та джерел інформації.</p> <p>За порушення академічної доброчесності здобувачі ДДПУ можуть бути притягнуті до такої відповідальності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); – повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; – позбавлення академічної стипендії відповідно до норм чинного законодавства; – позбавлення наданих ДДПУ пільг з оплати навчання (за умови їх отримання); – усне зауваження від працівника або уповноваженого представника адміністрації (керівника кафедри, факультету тощо) та попередження про можливість притягнення до академічної відповідальності; – повторне виконання завдання; – зниження оцінки за виконання завдання; – усне чи письмове повідомлення юридичної або фізичної особи, яка здійснює оплату за навчання, про факт порушення; – виключення з рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії або нарахування штрафних балів у такому рейтингу; – позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання стипендій, грантів тощо; - відрахування.
<p>Переваги вивчення навчальної дисципліни «Бонус вивчення»</p>	<p>Навчальну дисципліну «Тьюторський супровід освітньої діяльності» розроблено відповідно до потреб та особливостей здобувачів, ураховано персоналізовані траєкторії навчання. Вивчення дисципліни надає можливість сформувати професійно значущі якості, необхідні для осмислення й аналізу професійно-педагогічної діяльності викладача, педагога-тьютора. Дисципліну розроблено відповідно до потреб та особливостей здобувачів, ураховано персоналізовані траєкторії навчання. Вивчення дисципліни передбачає ознайомлення здобувачів із технологіями педагогічної практики тьюторства різних країн у різні часи. Дисципліна спрямована на формування у здобувачів системи теоретичних знань і практичних умінь, необхідних для виконання функціональних обов'язків тьютора та викладача вищої школи. Дисципліна передбачає формування у здобувачів навичок побудови та супроводу індивідуальної освітньої програми, тьюторіалу, а також освітнього супроводу людей з особливими потребами.</p>

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЮТОРСЬКИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	вибіркова	
Загальна кількість годин – 105	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	2-й	2-й
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 2,5 самостійної роботи здобувача – 5,5	20 год.	8
	Практичні	
	12 год.	6
	Самостійна робота	
	73 год.	91
	Вид контролю: залік	

Метою вивчення навчальної дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності» є ознайомлення здобувачів із загальними засадами тьюторської діяльності, технологіями тьюторської дії з супроводу самовизначення й управління особистісними ресурсами; формування загальнокультурних та професійних компетенцій, необхідних для застосування та реалізації ефективної роботи та здійснення дослідницької діяльності тьютора в сфері освіти.

2. МАТРИЦЯ

результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності»

Результати навчання	Методи навчання	Методи контролю
<p>Здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері тьюторських практик.</p> <p>Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми тьюторського супроводу в освітній діяльності. Здатність застосовувати знання у тьюторингу, практичних ситуаціях.</p> <p>Здатність застосовувати набуті softskills-навички в тьюторському супроводі.</p> <p>Уміти розпізнавати та враховувати різноманітність осіб, здійснювати індивідуальний тьюторський супровід в освітньому процесі.</p> <p>Обізнаність із різними контекстами, у яких може відбуватися тьюторський супровід в освітній діяльності.</p> <p>Обізнаність із різними рівнями суб'єкт-суб'єктної взаємодії тьютора та тьюторантів у тьюторингу.</p> <p>Готовність до керування освітніми практико орієнтованими проектами, складання індивідуальних освітніх програм тьюторантів і здійснення тьюторського супроводу.</p> <p>Розробляти програми соціально-педагогічних інтервенцій, індивідуальні освітні програми тьюторантів.</p> <p>Готовність до створення просвітницьких матеріалів, індивідуальних освітніх програм, впровадження їх, отримання зворотнього зв'язку, оцінка якості тьюторингу.</p> <p>Здатність до ефективної оцінки ступеню складності завдань тьюторської діяльності та прийняття за потреби рішення про звернення за фаховою допомогою про підвищення</p>	<p>Поєднання традиційних, активних та інтерактивних методів навчання з використанням інноваційних технологій: словесні методи: лекція (проблемна, мультимедійна, інтерактивна тощо), пояснювально-ілюстративні, репродуктивні; наочні методи: спостереження, демонстрація, ілюстрація; практичні методи: практичні заняття, виконання практичних завдань, обробка довідкової інформації, самостійна робота, зокрема з використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання (робота із друкованими та електронними інформаційними ресурсами, виконання індивідуальних завдань); відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання: дистанційні, мультимедійні та ін.; інтерактивні методи навчання: робота в малих групах, ситуаційні</p>	<p>Спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, тестовий контроль, оцінювання самостійної роботи (доповідь, есе, повідомлення, мультимедійна презентація, складання ментальних карт, таблиць), залік</p>

кваліфікації. Готовність до вирішення проблеми етики партнерської суб'єкт-суб'єктної взаємодії тьютора та тьюторантів, етики спілкування з опертям на загальнолюдські цінності та норми закону.	задачі, тестування.	
--	---------------------	--

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	зокрема				усього	зокрема			
		лекц.	практ.	лаб.	сам. роб.		лекц	пр.	лаб.	сам роб
Тема 1. Тьюторський супровід як ресурс оновлення освітнього процесу ЗВО в ході вирішення завдань модернізації вищої освіти.	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-
Тема 1.2. Професія «тьютор». Сутність, складові та зміст тьюторського супроводу в закладі освіти.	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-
Тема 2. Тьюторство в освітніх системах.	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Тема 2.1. Історичні основи тьюторства. Передумови, виникнення та розвиток тьюторингу.	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-
Тема 3. Інституціоналізація професії тьютора в українському освітньому	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-

просторі.										
Тема 3.1. Класифікація форм і методів тьюторського супроводу.	12	-	-	-	12	16	-	-	-	16
Тема 4. Специфіка тьюторського супроводу в умовах закладу загальної середньої освіти.	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Тема 4.1. Технологія тьюторського супроводу.	12	-	-	-	12	15	-	-	-	15
Тема 5. Тьюторський супровід у професійній освіті.	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-
Тема 5.1. Проектування освітніх програм в умовах тьюторського супроводу.	12	-	-	-	12	15	-	-	-	15
Тема 6. Тьюторський супровід у зкладах вищої освіти.	2	2	-	-	-	-	1	-	-	-
Тема 6.1. Контекст й умови впровадження тьюторського супроводу в освітніх зкладах.	12	-	-	-	12	15	-	-	-	15
Тема 7. Тьюторський супровід як технологія	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-

організації та проведення самостійної освітньої діяльності.										
Тема 7.1. Методи і форми тьюторського супроводу.	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-
Тема 8. Тьюторський супровід освітньої діяльності в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-
Тема 8.1. Тьюторський супровід проектно-дослідної діяльності.	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-
Тема 8.2. Тьюторство як ресурс адаптації іноземних студентів.	12	-	-	-	12	15	-	-	-	15
Тема 9. Індивідуальний тьюторський супровід студентів з особливими потребами.	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-
Тема 9.1. Тьюторський супровід індивідуальної освітньої програми.	4	-	4	-	-	2	-	2	-	-
Тема 9.2. Індивідуальна	13	-	-	-	13	15	-	-	-	15

траєкторія тьюторського супроводу освітнього процесу										
Тема 10. Тьюторський супровід у системі дистанційного навчання.	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-
Усього годин	105	20	12	-	73	105	8	6	-	91

4. Програма навчальної дисципліни 4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн.	зфн.
1	Тьюторський супровід як ресурс оновлення освітнього процесу ЗВО в ході вирішення завдань модернізації вищої освіти.	2	1
2	Тьюторство в освітніх системах.	2	-
3	Інституціоналізація професії тьютора в українському освітньому просторі.	2	1
4	Специфіка тьюторського супроводу в умовах закладу загальної середньої освіти.	2	-
5	Тьюторський супровід у професійній освіті.	2	1
6	Тьюторський супровід у закладах вищої освіти.	2	1
7	Тьюторський супровід як технологія організації та проведення самостійної освітньої діяльності.	2	1
8	Тьюторський супровід освітньої діяльності в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.	2	1
9	Індивідуальний тьюторський супровід студентів з особливими потребами.	2	1
10	Тьюторський супровід у системі дистанційного навчання.	2	1
	Разом	20	8

4.2. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		ден	заоч
1	Професія «тьютор». Сутність, складові та зміст тьюторського супроводу в закладі освіти.	2	1
2	Історичні основи тьюторства. Передумови, виникнення та розвиток тьюторингу.	2	1
3	Методи і форми тьюторського супроводу.	2	1
4	Тьюторський супровід проектно-дослідної діяльності.	2	1
5	Тьюторський супровід індивідуальної освітньої програми.	4	2
	Разом	12	6

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ден	заоч
1	Класифікація форм і методів тьюторського супроводу	12	16
2	Технологія тьюторського супроводу	12	15
3	Проектування освітніх програм в умовах тьюторського супроводу	12	15
4	Контекст й умови впровадження тьюторського супроводу в освітніх закладах	12	15
5	Тьюторство як ресурс адаптації іноземних студентів	12	15
6	Індивідуальна траєкторія тьюторського супроводу освітнього процесу	13	15
	Разом	73	91

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Результати навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності» визначаються у балах, що виставляються згідно з критеріями оцінювання, затвердженими в ДДПУ, а саме за 100-бальною шкалою та національною п'ятибальною шкалою для заліків «зараховано», «незараховано»).

Навчальна дисципліна оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів.

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

Критерії оцінювання заліку:

– на оцінку **«зараховано» (60-100 балів)** заслуговує здобувач вищої освіти, який за час відвідування лекційних, практичних та/або лабораторних занять й за виконану самостійну роботу отримав зазначену кількість балів протягом семестру;

– оцінка **«не зараховано» (0-59 балів)** виставляється здобувачеві вищої освіти, який за час відвідування лекційних, практичних та/або лабораторних занять й за виконану самостійну роботу не набрав 60 балів упродовж семестру, він має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за лекції здійснюється за такими критеріями: присутність здобувача на лекції, складання її конспекту та активна участь у перебігу лекції.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих під час практичного заняття здійснюється за такими критеріями:

– під час опитувань – за повну й ґрунтовну відповідь на сформульоване запитання з теми заняття;

– під час тестування – за правильні відповіді на запитання тесту з теми заняття;

– у процесі виконання ситуаційних вправ і завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) виконання завдання; за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні; за володіння формулами й математичними методами, необхідними для виконання завдання; за отриманий правильний результат.

Оцінювання рефератів, доповідей, есе, презентацій тощо за визначеними темами здійснюється відповідно до таких критеріїв:

- за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту, має бути ще не менше трьох джерел інформації);

- за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на використану літературу та джерела;

- за наявність змістовних висновків;

- за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

У разі виявлення невідповідності результатів навчання окремим критеріям із тієї чи тієї форми контролю знань кількість балів, яка виставляється здобувачу, може бути знижена:

- за неповну відповідь;

- за кожну неправильну відповідь;

- за невчасне виконання завдання;

- за недостовірність поданої інформації;

- за недостатнє розкриття теми;

- за відсутність посилань на літературні джерела.

Результати поточних контролів рівня знань здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання (у вигляді певної кількості отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем наприкінці кожного заняття до їхнього відома, виставляються в Журнал обліку роботи академічної групи та є підставою для одержання допуску до підсумкового контролю.

Оцінювання результатів навчання у формі семестрового заліку проводиться по закінченні вивчення навчальної дисципліни, зазвичай, на останньому практичному та/або лабораторному занятті або в період до початку екзаменаційної сесії відповідно до графіка освітнього процесу.

На останньому аудиторному занятті викладач зобов'язаний оголосити здобувачам вищої освіти відкрито (у присутності групи) накопичені ними бали поточного оцінювання з навчальної дисципліни, отримані під час лекційних, практичних та/або лабораторних занять та за виконану самостійну роботу. Залік, як форма контролю, передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача не менше 60 балів за поточну роботу – без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти.

Здобувач має право (за бажанням) підвищити власний результат оцінювання в балах з навчальної дисципліни, де формою контролю є залік, шляхом виконання завдань самостійної роботи, але не пізніше ніж до початку екзаменаційної сесії.

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засоби діагностики результатів навчання здобувачів рівня вищої освіти магістр із навчальної дисципліни «Тьюторський супровід навчального процесу» передбачають поточне опитування на практичних заняттях і в процесі консультативної роботи; опитування та співбесіда на лекційних заняттях; перевірка конспектів літературних джерел, доповідей, есе, повідомлень, презентацій, ментальних карт, таблиць;

– підсумковий контроль: залік.

7. Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна

4. Гарань Н., Фатальчук С., Терганов О. Теоретико-методичний аспект фахової підготовки майбутніх педагогів вищої школи до тьюторської діяльності. Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць / за заг. ред. д-ра пед. наук., проф. С.А. Саяпіної. 2023, 2 (104), С. 52–62.
5. Гарань Н. Тьюторський супровід студентів з особливими потребами у закладі вищої освіти. Фізико-математична освіта. 2020. Випуск 2(20). Ч. 2. С. 76-81.
6. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання. 3-те вид.перероб. та доповн. / Уклад.: Н. С. Гарань, О. М. Сипченко. ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Слов'янськ, 2022. 65 с.

Допоміжна

1. Гарань Н., Зінченко Г. Тьюторський супровід освітнього процесу в умовах розвитку ІКТ. Актуальні проблеми неперервної освіти в інформаційному суспільстві: збірник матеріалів конференції. Київ, 2020. С. 165-167.
2. Гарань Н., Рябцева І. Розвиток комунікативного лідерства у майбутніх тьюторів в умовах магістратури Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес: матеріали міжнар. наук.-теорет.

конф. студ. і аспірантів, 2020 р. Харків, 2020. С. 158-161.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Вища освіта. Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. URL: <http://vnz.org.ua>
2. Євро Освіта. URL: <http://euroosvita.net>
3. Закон України «Про вищу освіту» від 23.04.2021 № 1556-VII. URL: <https://cutt.ly/SkZ9CAt>
4. Інформаційний портал КІТЕРРА. URL: http://kiterra.kiev.ua/tutor_base/
5. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>
6. Освіта в Україні і за кордоном. URL: <http://osvita.ua>
7. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. Київ, 2020. URL: <https://cutt.ly/RQ7kLed>
8. Training. academy URL: <https://training.academy/uk/post/8-osnovopolagayushchikh-printsipov-tyutoringa>
9. ТАУ (Тьюторська Асоціація України) URL: <https://www.facebook.com/groups/422788101158453/>

9. Посилання на дистанційний курс

Дистанційний курс «Тьюторський супровід освітньої діяльності»» (<https://moodle.ddpu.edu.ua/course/view.php?id=580#section-0>).

2.

3. Навчально-методичні матеріали для лекцій із навчальної дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності» Опорний конспект лекцій.

Тема 1: Тьюторський супровід як ресурс оновлення освітнього процесу ЗВО в ході вирішення завдань модернізації вищої освіти.

Мета вивчення: мати уявлення про сучасний стан тьюторського супроводу в освітніх системах.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План лекції:

1. Тьюторський супровід як ресурс оновлення освітнього процесу ЗВО.
2. Інноваційна організація сфери освіти – ресурс інноваційної економіки.
3. Тьюторська позиція в освітньому просторі.
4. Концептуальні принципи, на яких ґрунтується тьюторський супровід.
5. Закріплення тьюторської позиції в освітньому середовищі.

Література:

Основна: 1, 3, 4.

Допоміжна: 1, 4, 5.

Ключові поняття: тьюторство, освіта, тьютор, тьюторська система, освітня діяльність, тьюторський супровід.

Основний зміст

Питання 1. Тьюторський супровід як ресурс оновлення освітнього процесу ЗВО.

Однією з базових ідей реалізації інновацій у вищій освіті є ідея індивідуалізації, що передбачає тьюторський супровід освітнього процесу, який розуміється сьогодні як передача й освоєння культурних смислів і способів взаємодії зі світом. Гуманітарна індивідуалізація спрямована на актуалізацію, здійснення та легітимізацію індивідуальних інтенцій, цінностей, потреб суб'єктів освітньої діяльності. Вона конститує установку, в якій система освіти розуміється як простір, що забезпечує задоволення індивідуальних освітніх потреб у контексті соціальності й культури. Вільний розвиток індивідуальності є основою еволюції сучасного суспільства, що забезпечується за рахунок переходу від нормативної до відкритої освіти.

Змінюється зміст освіти: не інформація про діяльність плюс трохи діяльності, а діяльність, заснована на інформації. При цьому в якості змісту освіти виступає і соціокультурний контекст, в якому здійснюється життєдіяльність людини. Організація освітнього процесу передбачає рівноправну взаємодію його суб'єктів, діалогічні відносини між ними, можливість висловлювати свої судження, розраховуючи бути почутим, формує здатність розуміти і приймати інші думки, вміння концентруватися на проблемі, збирати й осмислювати інформацію, вибудовувати систему аргументів на захист своєї позиції, зіставляти різні позиції, взаємонавчатися.

Тьютор дозволяє зрозуміти здобувачу культурне, знанняєве як особисте, глибоко своє – прожити його і стати відповідальним за нього. З філософських і антропологічних позицій освіта визначається як один із способів становлення людини в культурі, шлях до розуміння й усвідомлення смислів, вироблення власної екзистенційної позиції. Позиція здобувача як приймача інформації змінюється на позицію будівельника власного знання. Перевизначення позицій викладача – це можлива зміна позиції ведучого на позицію організовуючого і підтримуючого активність здобувачів, а здобувачі – зміна позиції веденого на активну творчу позицію.

Питання 2. Інноваційна організація сфери освіти – ресурс інноваційної економіки.

Одна з помітних тенденцій реформування сучасної освіти пов'язана з введенням нових освітніх професій. Багато освітніх закладів, що претендують на особливе місце в інноваційному русі, мають у своєму штаті соціальних педагогів, психологів, звільнених класних керівників, кураторів або гувернерів. Позиція тьютора принципово відрізняється від усіх перерахованих вище педагогічних позицій. Основна відмінність полягає в тому, що змістом дій тьютора є пізнавальний інтерес кожного учня або здобувача. Суть тьюторського супроводу полягає в організації роботи з розвитком пізнавального інтересу. Тьюторський супровід дозволяє педагогам працювати з інтересом кожного здобувача, допомагати освоювати способи знаходження нових знань, відповідати на конкретні запити.

Інноваційна стратегія розвитку країни неможлива без інноваційної організації сфери освіти. Це значить, що розвиток фундаментальних і прикладних досліджень, змістовна реорганізація навчального процесу і самої педагогічної думки, що здатна впроваджувати нові технології управління. Ці напрямки визначають ключові умови розгортання проєкту тьюторства. Принципом відкритої освіти є навчання впродовж усього життя, що стає потребою для працюючих в інноваційній сфері, для яких необхідність отримання нових професійних знань природна. Основний принцип праці тьютора в сучасній освіті – це розширення освітнього простору кожного учня до перетворення його у відкрите. Це його компетенція, яку можна віднести до провідних, що дозволяє творити майбутнє на основі інноваційності, креативності, динамічності та діалогічності.

Питання 3. Тьюторська позиція в освітньому просторі.

Історично склалася особлива педагогічна позиція, що забезпечує розробку індивідуальних освітніх програм здобувачів і супроводжує процес індивідуальної освіти в школі, ЗВО, в системах додаткової і безперервної освіти. Тьюторська позиція виникає як супроводжуюча й обслуговуюча новий, розширений освітній простір. Цілі освітньої діяльності визначаються здобувачем на основі індивідуальних інтересів, спрямувань. Тьюторська позиція викладача ЗВО – позиція педагога, що передбачає такі його дії:

- 1) обговорення спільно зі здобувачем замовлення на самоосвіту на основі аналізу його освітніх та особистісних запитів;
- 2) надання допомоги здобувачу у виявленні власних потреб у надбанні тих чи інших компетентностей, саморозвитку та самореалізації;
- 3) супровід його за індивідуальною траєкторією в просторі ЗВО;
- 4) допомога у використанні різноманітних освітніх ресурсів, в тому числі, за межами ЗВО, для задоволення індивідуальних потреб.

У сучасних умовах саме тьюторська позиція викладача вищої школи найбільш адекватна ідеології компетентнісного підходу і заслугове включення в професійний стандарт тьюторської діяльності. У студентоцентрованій концепції викладач реалізує нову функцію керівника і консультанта здобувача в справі придбання ним тих чи інших компетенцій. Студентоцентрована освіта – основний принцип реформ у світлі болонського процесу у вищій освіті, що передбачає зміщення акцентів в освітньому процесі з викладання (як основної ролі професорсько-викладацького складу «трансляції» знань) на вчення як активну освітню діяльність.

Тьюторська позиція – це відображення культурного досвіду в тій предметній сфері, в якій працює чи навчається, а також тих культурних способів діяльності (вже існуючих в культурі), що дозволяють здобувачу бути ефективним. Індивідуальність може виявити, розкрити себе тільки при зіткненні свого власного досвіду, розуміння, знань з

досвідом, розумінням, знаннями інших людей. Тому позиція того, хто навчається – це позиція суб'єкта саморозвитку та навчально-предметної діяльності, що самовизначається на основі практичної мислелі і рефлексії дій. Тьюторська позиція – це позиція людини, яка разом зі здобувачем прояснює її потреби та можливості, вибудовує освітню траєкторію у відкритому освітньому просторі. Усвідомлення тьютором індивідуальності здобувача, його емоційне прийняття і суб'єкт-суб'єктна взаємодія важлива і для формування позиції відкритості новому досвіду в освітньому середовищі.

Питання 4. Концептуальні принципи, на яких ґрунтується тьюторський супровід.

Визначимо вісім концептуально важливих принципів, на яких ґрунтується метод тьюторського супроводу:

1. Відкрите варіативне освітнє середовище. Умовою для реалізації тьюторингу є створення відкритого варіативного освітнього середовища. Саме в цих умовах здобувач, який вміло направляється тьютором, може робити вибір, обговорювати можливі ризики та перспективи, аналізувати результати того чи іншого вибору, таким чином, поступово вибудовуючи своє майбутнє.

2. Індивідуалізація – основа тьюторингу. Найголовніше в тьюторському підході – принцип індивідуалізації. Коли здобувач стає активним суб'єктом, а не об'єктом освітнього процесу: бере участь у виборі свого персонального освітнього або життєвого шляху, ставить перед собою цілі та завдання, оцінює перспективи, приймає відповідальність за свій вибір.

3. Тьюторинг – це довгий процес. Тьюторинг спрямований на всебічний розвиток підопічного. Кожна людина має потенціал, який не завжди очевидний, але який може розкритися тільки в певних умовах.

4. Оцінка можливостей. Розвиток полягає не тільки в тому, щоб зрозуміти свої здібності, але й у тому, щоб оцінити невикористані можливості. Процес розвитку, що відбувається в рамках тьюторингу, заснований на розкритті та ефективному використанні цих можливостей, а також на розумінні своїх слабких та сильних сторін.

5. Досягнення цілей. Основою тьюторського супроводу є не тільки досягнення мети, поставленої перед здобувачем, але й визначення способів її досягнення. Тьюторант усвідомлено приймає на себе відповідальність за всі можливі наслідки свого вільного вибору. Завдання тьютора направляти і мотивувати підопічного на досягнення мети.

6. Рефлексія. Один з основних інструментів тьюторського супроводу. Саме рефлексія допомагає аналізувати свої дії, стимулює процес самосвідомості, є найважливішим чинником самовдосконалення. А роль тьютора в тому, щоб мотивувати підопічного до рефлексії.

7. Взаємовідносини між тьютором та підопічним. Взаємоповага, довіра, автономія здобувача з одного боку, авторитет, довіра та віра тьютора – з іншого. І, безумовно, добровільність цих відносин, які не є метою самі по собі, проте, є обов'язковою умовою. Без взаємин успішна робота тьютора неможлива.

8. Співпраця. Не тільки тьютор впливає на свого підопічного, але й здобувач впливає на тьютора. Ці відносини можна назвати співпрацею, оскільки зростає педагогічний досвід, відбувається обмін інформацією, відпрацьовуються нові методики та компетенції, досвід набуває не тільки здобувач, а й тьютор.

Питання 5. Закріплення тьюторської позиції в освітньому середовищі.

Закріплення тьюторської позиції в службових характеристиках дозволяє сьогодні створити таку освітню програму, яка спиралася б на активність, пізнавальний інтерес і навчальну самостійність, а також враховувала ресурсність тьюторського

супроводу для розширення індивідуальних освітніх можливостей сучасних здобувачів для побудови ними своїх індивідуальних освітніх програм.

Ефективність роботи тьютора багато в чому залежить від організаційно-управлінських можливостей в рамках такої освітньої програми та її цілеспрямованої діяльності щодо створення умов для роботи тьютора на кожній віковій ступені в рамках конкретного освітнього закладу. Це дозволить учням здобувачам різних вікових ступенів проявляти ініціативу в реалізації своїх освітніх інтересів. Залежно від існуючих організаційних і часових ресурсів кількість тьюторантів у одного тьютора може варіюватися від одного до групи наповнюваністю до 30 осіб. При цьому група може бути як одновіковою і складатися, наприклад, з учнів одного класу (паралелі), так і різновіковою, об'єднуючи за загальними пізнавальними інтересами.

Оскільки основна форма роботи тьютора – індивідуальні та групові консультації, то кількість підопічних може розраховуватися, виходячи з оптимального погодинного навантаження тьютора.

Тема 2: Тьюторство в освітніх системах.

Мета вивчення: мати уявлення про історію розвитку та сучасний стан тьюторства в освітніх системах.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План лекції:

1. Обов'язки та завдання тьюторів.
2. Історичні та теоретичні основи тьюторства.
3. Тьюторство в університетах середньовічної Англії.
4. Загальні теоретичні підстави тьюторського супроводу.
5. Тьюторство як педагогічний рух.

Література:

Основна: 1, 3, 4.

Допоміжна: 1, 3, 6.

Ключові поняття: тьюторство, освіта, тьютор, тьюторська система, освітня діяльність.

Основний зміст

Питання 1. Обов'язки та завдання тьюторів.

Тьютор – це педагог, який діє за принципом індивідуалізації та супроводжує побудову особистістю своєї індивідуальної навчальної програми. Під педагогічним супроводом розуміється така навчально-виховна взаємодія, в ході якої здобувач діє за задалегідь відомими нормами, а педагог створює умови для ефективного здійснення цієї дії. У ситуації тьюторського супроводу педагогічний акцент зміщується у бік самостійного розроблення прийнятних для даної особистості норм, які обговорюються з тьютором. Пов'язуючи діяльність тьютора із його вмінням здійснювати різного роду вплив на здобувача, слід розглянути основні соціальні ролі педагога-тьютора:

- посередник (сполучна ланка між особистістю та соціальними службами);
- захисник інтересів (захист законних прав особистості);
- учасник сумісної діяльності (спонукання людини до дії, соціальної ініціативи, розвитку здатності самому вирішувати власні проблеми);
- духовний наставник (соціальний патронаж, турбота про формування моральних, загальнолюдських цінностей у соціумі);
- соціальний терапевт (сприяння особистості в контактах із відповідними фахівцями, допомога у вирішенні конфліктних ситуацій);
- експерт (відстоювання прав вихованців, визначення методів допустимого

компетентного педагогічного втручання у вирішенні проблеми).

Діяльність тьютора є психологомісткою, оскільки він має створювати умови для рефлексії вихованцем поточних результатів руху до мети, а також способів її досягнення, при цьому засоби тьюторської допомоги мають бути нежорсткими, а більше виявляти діагностико-рекомендувальний характер.

Питання 2, 3. Історичні та теоретичні основи тьюторства. Тьюторство в університетах середньовічної Англії.

Витоки першої тьюторської практики дослідники відносять до часу появи перших європейських університетів. Феномен тьюторства походить з Великобританії і зародився приблизно в XIV столітті у класичних англійських університетах – Оксфорді та Кембриджі. У кінці XVI століття тьютор стає центральною фігурою в університетській освіті, відповідаючи, перш за все, за виховання підопічних. У XVII столітті сфера діяльності тьютора розширюється – все більше значення починають набувати освітні функції. Тьютор визначає і радить студенту, які лекції та практичні заняття найкраще відвідувати, як скласти план своєї навчальної роботи, стежить за тим, щоб його учні добре займалися і були готові до університетських іспитів. Тьютор стає найближчим радником студента і помічником при вирішенні складних питань.

У XVII столітті тьюторська система офіційно визнається частиною англійської університетської системи, поступово витісняє професорську. З 1700 по 1850 рік в англійських університетах не було публічних курсів та кафедр. До іспитів студента готував тьютор. Коли наприкінці XIX століття в університетах розділилися вільні кафедри (приватні лекції), лекції на факультетах і загальноуніверситетські лекції, за студентом залишалося право вибору професорів і курсів. Упродовж XVIII-XIX століть у найстаріших університетах Англії тьюторська система не тільки не здала своїх позицій, але зайняла центральне місце у навчанні; лекційна слугувала доповненням до неї.

Дослідники витоків тьюторства відзначають, що університетське середовище являло собою відкритий культурний і освітній простір і тьютор виник як фігура, затребувана саме у відкритому освітньому просторі, де знання уявлялося вищою цінністю (причому не тільки його трансляція в культурі, а й реалізація у творчості та діяльності), - в просторі, де одночасно були присутні безліч шкіл, безліч авторитетів, багато вчителів, кожен з яких був автором свого курсу, і де освіта була неможлива без постійного самовизначення, вибудовування своєї освітньої траєкторії. Тьютор і був фігурою, що допомагає вибудовувати ці траєкторії, і виконував функції підтримки процесу самовизначення. Відмінна риса університетської спільноти, неминущою цінністю була свобода викладання і вчення, а тьютор здійснював функцію посередництва між вільним професором і вільним студентом.

Таблиця 3. Основні напрямки тьюторської діяльності в англійській системі навчання.

Характеристики тьюторської діяльності	напрямки тьюторської діяльності		
	освітня	виховна	дозвіллева
	Тьютор відповідав за індивідуальну готовність кожного студента до здачі іспиту, вибудовував траєкторію освоєння студентом матеріалу, поглиблюючи і	Тьютор стежив за виконанням студентом правил співжиття в університеті, за поведінкою студента, відвідуванням їм	Тьютор брав активну участь у клубних заходах, спортивних заняттях, іграх і розвагах (гонки, полювання, крокет, шахи, політичні

	розширюючи знання, прагнуч, щоб його підопічні зайняли перше місце в списку тих, що екзамнуються	церкви, за його зовнішнім виглядом (костюмом), за відвідуванням лекцій, за дотриманням правил режиму дня, за участю в загальних обідах	суспільства, футбол тощо)
--	--	--	---------------------------

Питання 4. Загальні теоретичні підстави тьюторського супроводу.

Діяльність тьютора в логіці індивідуального підходу будується як засіб компенсації «перешкод» у навчанні, пов'язаних з індивідуальними особливостями здобувача. А реалізуючи принцип індивідуалізації, педагог-тьютор супроводжує процес побудови та реалізації індивідуальної освітньої програми, утримує фокус своєї уваги на осмисленості навчання, надає здобувачу можливості випробування, конструювання та реконструювання навчальних форм, дозволяє преваліювати в освітньому процесі фактам самовизначення учнів в просторі культури.

Тьютор повинен будувати такі життєві ситуації, де стало б можливо проявити освітні цілі і мотиви через їх реальні дії. Завдання тьютора – побудова освітнього простору як простору прояву пізнавальних ініціатив та інтересів здобувача. Тьюторські технології, які сьогодні вибудовують і прагнуть відтворювати учасники педагогічної спільноти, включені в тьюторський рух, спрямовані саме на реалізацію ідеї індивідуалізації, враховуючи при цьому, що будь-яке навчання не може бути ефективним без урахування індивідуальних особливостей.

Ще один принцип, на який, крім індивідуалізації, спирається тьюторство – це принцип відкритості освіти. Відкритість освіти – це такий погляд і такий тип міркування, при якому не тільки традиційні інституції (дитячий садок, школа, ЗВО і т. п.) мають освітні функції, але і кожен елемент соціального та культурного середовища може нести певний освітній ефект, якщо його використовувати відповідним для цього чином. Сьогодні багато освітніх установ намагаються принципово змінити свій внутрішній освітній простір: збільшити число напрямків навчання; розширити контингент; освоїти та впровадити нові освітні технології; вибудувати міжпредметні зв'язки і т.п., в цьому випадку освітній простір для учня починає задаватися вже не стільки жорстко визначеним, єдиною для всіх навчальною програмою, скільки усвідомленням різних освітніх пропозицій і їх певним співвідношенням. Причому останнім часом стає все більш очевидним, що лише зовні представлене різноманіття різнорідних освітніх пропозицій ще не гарантує реалізацію принципу відкритості освіти. Кожному учневі необхідно володіти культурою вибору і співорганізації різних освітніх пропозицій у власну освітню програму.

Завдання тьютора – розширення існуючого освітнього простору кожного учня до перетворення цього простору у відкритий. Відкриті та закриті освітні простори принципово різні і на рівні організації практичної педагогічної дії, і на рівні філософської антропології. Закритий освітній простір – це простір, в якому існує певний, відомий вчителю шлях, яким треба провести учня. Ідеал закритого освітнього простору – це Вчитель і його Школа, його конкретні методи викладання. На рівні філософської антропології необхідність закритого освітнього простору задається необхідністю формування самодисципліни і волі для освоєння обов'язкової навчальної програми. Відкритий освітній простір надає учню реальну можливість вибору. Ідеал відкритого освітнього простору – представленість для учня безлічі різних шкіл.

Відкритий освітній простір не обмежує, а має на меті дати досвід самовизначення. На рівні філософської антропології необхідність відкритого освітнього простору задається необхідністю формування уявлення про людину вільну у прийнятті рішень.

Питання 5. Тьюторство як педагогічний рух.

Тьютор проектує події, спрямовані на виявлення та підтримку освітніх інтересів здобувачів, організовує включення в проєкту, ігрову, авторську діяльність в ході додаткової або основної освіти, допомагає в реалізації освітньої ініціативи. Тьютор здійснює допомогу в оформленні, аналізі та презентації здобувачами своїх досягнень. Тьютор облаштовує індивідуальну та групову самопідготовку учнів; проводить тьюторіали, де аналізує з учнями їх освітні успіхи та труднощі, ефективність проб, здійснюваних у різних місцях і різних видах діяльності, продуктивність переходів від пробної дії до результативної.

Тьютор проводить моніторинг освітньої діяльності тьютора та допомагає тьютору оцінити ефективність навчання, організовує зворотний зв'язок з іншими суб'єктами освітнього процесу. В різних формах консультування тьютор допомагає тьютору здійснювати рефлексію свого освітнього руху, надає допомогу в самовизначенні щодо подальшої освіти.

Принциповий момент у діяльності тьютора – участь у методичних об'єднаннях освітнього закладу та організація тьюторських об'єднань.

Учню та здобувачу в світі сучасної освіти необхідний провідник. Цим провідником і посередником може бути Тьютор, який служить неминущим цінностям свободи і прагненням до знань. Тьютор підтримує в сучасній культурі ідею індивідуальності. Тьютор реформує освітній простір під завдання індивідуалізації освіти. Тьютором може бути той, хто сам пройшов шлях самовизначення, має досвід активної та ініціативної поведінки в освіті. Тьютор – посередник між різними суб'єктами освітнього простору (учень, здобувач, учитель, викладач, батьки, адміністрація закладу освіти та ін.). Тьютор пов'язує в освітній діяльності тьютора процеси самовизначення, навчання, самовиховання та формування способу життя.

Тема 3: Інституціоналізація професії тьютора в українському освітньому просторі.

Мета вивчення: надати поняття про основні функції, завдання й обов'язків тьютора, ознайомити з професією «тьютор» у класифікаторах професій.

Обладнання: мультимедійний проєктор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План лекції:

1. Актуалізація професії тьютора.
2. Професія «тьютор» у класифікаторах професій Великобританії, Польщі, США.
3. Основні тьюторські функції.
4. Передумови виникнення тьюторства в Україні.
5. Визначення завдань і обов'язків тьютора.

Література:

Основна: 1, 3, 4.

Ключові поняття: тьютор, тьюторський супровід, професія тьютор, Класифікатор професій і спеціальностей, функції, завдання й обов'язки тьютора

Основний зміст

Питання 1. Актуалізація професії тьютора.

Актуальність тьюторства сьогодні зумовлена, по-перше, тим, що тьюторська технологія спрямована на задоволення освітніх потреб особистості, країни та

суспільства, їх гармонізації; по-друге, вона наочно демонструє залежність розвитку країни від результатів освіти окремих індивідів і спрямована на їх піднесення; по-третє, визначається необхідністю особистісно орієнтованої, гуманної педагогічної взаємодії; по-четверте, у зв'язку з цим персоніфікацією педагогічної освіти, побудовою власної програми, яка здійснюється за індивідуальними можливостями; по-п'яте, потребою формування суб'єкт-суб'єктних толерантних відносин учасників педагогічного процесу, що супроводжують особистісно-професійний розвиток майбутніх педагогів.

Нині, у зв'язку із профілізацією шкіл і впровадженням варіативних предметів у старших класах (Міністерство освіти і науки України, 2017), також актуалізується позиція тьютора як посади у штатному розкладі школи, у функції якого має входити діагностування індивідуальних особливостей учнів, допомога в обиранні індивідуальної освітньої програми та плану навчання, а також педагогічний супровід учнів і консультування батьків щодо вибору додаткових факультативів й індивідуальних занять їхньою дитиною.

Питання 2 Професія «тьютор» у класифікаторах професій Великобританії, Польщі, США.

Аналіз класифікаторів професій Великобританії, Польщі, США, Канади засвідчує наявність професії тьютора у них. Так зокрема у Standard Occupational Classification 2010 Великобританії у групі Teaching and Educational Professionals виділено дві професії «Тьютор освіти дорослих» (Adult education tutor) та «Приватний тьютор» (Private tutor) (SOC 2010, 2010).

У Класифікаторі професій і спеціальностей Польщі (Klasyfikacja zawodów i specjalności, 2014) у розділі «Інші фахівці з викладання та освіти» подана назва професії «Trener osobisty (coach, mentor, tutor)», в описі якої зазначається, що тьютор:

- допомагає клієнту вносити зміни в особистий і професійний розвиток і досягати поставлених цілей;
- підтримує процес зміни у всіх сферах життя;
- відкриває невикористаний людський потенціал в індивідуальних і колективних заняттях;
- викликає мотивацію діяти;
- разом із клієнтом знаходить ефективні рішення.

У Standard occupational classification США професія тьютора відноситься до групи професій «Інші вчителі та інструктори» (Standard occupational classification manual, 2018). У National Occupational Classification Канади професія тьютора має місце у трьох групах: «post-secondary teaching and research assistants», «college and other vocational instructors» та «other instructors» (National Occupational Classification 2016, 2016).

Питання 3 Основні тьюторські функції.

На відміну від класного керівника й учителя тьютор вирішує принципово інше завдання. Вчитель працює з культурою і передає учневі її зразки, а тьютор працює з інтересом підопічного і допомагає йому визначитися щодо власної самореалізації. Вчитель – фахівець, який володіє знаннями і вміє їх подати, а тьютор – той, хто супроводжує здобувача в його самостійному руслі, виконує функцію навігатора. Класний керівник відповідає за здійснення процесу навчання і виховання в своєму класі. Він працює з усім класом, намагаючись здійснити індивідуальний підхід, а не дотриматися принципу індивідуалізації, який за умов масової школи реалізувати неможливо. Психолог здійснює психологічну допомогу учням у складних життєвих чи навчальних ситуаціях. Соціальний педагог забезпечує соціально-правовий захист учнів та попередження впливу негативних соціальних чинників на формування та розвиток особистості дитини. Педагог додаткової освіти розвиває різноманітну творчу діяльність

учнів (вихованців) у різних установах додаткової освіти. У тьютора своє завдання: він здійснює супровід кожного здобувача у процесі формування ним індивідуальної освітньої програми. Сьогодні в Оксфорді 60 відсотків навчального часу приділяється на роботу з тьютором, а інші 40 – на лекції й семінари. Так, тьютор (у розумінні англійців) – наставник, психолог, конфліктолог, правознавець, друг і помічник учня на шляху вибору подальшого освітнього напрямку. Для школярів і здобувачів Великобританії такий підхід цілком доречний, адже багато навчальних закладів у цій країні працюють за принципом пансіону: дитина живе в «шкільному містечку» і лише на вихідні їде додому. Тому саме з тьютором упродовж тижня обговорюються всі проблеми: чому важко сприймати той чи інший предмет, як налагодити стосунки з однокласниками, що відповіді кривдникові, як краще розвинути тему з будь-якого предмета тощо.

Відрізняються також від діяльності тьютора і функції асистента та помічника вчителя. У посадові обов'язки асистента вчителя входить забезпечення соціально-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Разом із учителем класу він виконує навчальні, виховні, соціально-адаптаційні заходи, запроваджуючи ефективні форми їх проведення, допомагає дитині у виконанні навчальних завдань, залучає учня до різних видів навчальної діяльності; у складі групи фахівців приймає участь у розробленні та виконанні індивідуальної програми розвитку дитини; адаптує навчальні матеріали з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дитини з особливими освітніми потребами (Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, 2012). Асистент вчителя у Державному класифікаторі професій (Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики, 2010) відноситься до розділу «Фахівці». Цей розділ вміщує професії, що вимагають знань в одній чи більше галузях природознавчих, технічних і гуманітарних наук, професійні завдання яких полягають у виконанні спеціальних робіт, пов'язаних із застосуванням положень та використанням методів відповідних наук. Професія «Помічник вчителя» розміщена у розділі «Працівники», до якого належать професії, що передбачають знання, необхідні для надання послуг. Більшість професій, вміщених до цього розділу, вимагає повної загальної середньої та професійно-технічної освіти чи повної загальної середньої освіти та професійної підготовки на виробництві. У практиці роботи шкіл помічник учителя допомагає учителю при проведенні демонстраційних робіт, лабораторних і практичних занять.

Питання 4. Передумови виникнення тьюторства в Україні.

У Національному класифікаторі України «Класифікатор професій ДК 003: 2010» професія тьютора відсутня. Передумовами виникнення тьюторства в Україні стали:

- досвід самопізнання і самоосвіти у церковному навчанні під керівництвом наставника (духівника);
- діяльність вищих навчальних закладів (Києво-Могилянська академія, Львівський університет) та середовища братських і козацьких шкіл; розвиток інституту наставництва;
- формування вітчизняної педагогічної думки щодо вимог та функцій учителя, зокрема уявлення про роль наставника не лише як учителя-предметника, а й педагога, що формує тіло, душу, характер і моральність учня (К. Д. Ушинський);
- зародження ідей суб'єкт-суб'єктного навчання (І. Я. Франко) та індивідуалізації освіти (С. Ф. Русова, Б. Д. Грінченко);
- урізноманітнення поглядів щодо освіти підростаючого покоління: від дитиноцентрованості, педагогіки особистості та принципу гуманізму у 20-30-х роках ХХ ст. до розвитку ідей програмованого, проблемного, розвивального, діяльнісного навчання у 60-70-х роках ХХ ст.

Це сприяло тому, що на межі ХХ-го та ХХІ століття здійснилися оформлення та

усталення ідей тьюторства в освіті України, спричинене пошуком нових шляхів індивідуалізації освіти та розвитком педагогіки співробітництва і гідності та ідей персоніфікації навчання. У результаті це дало поштовх для розвитку тьюторства як самостійного педагогічного явища, формування і поширення тьюторських практик, наукового осмислення тьюторської діяльності.

У 2011 році була створена «Тьюторська асоціація України», метою якої стала просвітницька та громадська діяльність, впровадження індивідуалізації в освіті і розвиток системи тьюторів. За сприянням асоціації у 2015-2020 роках запроваджено проєкт «Тьюторська технологія як засіб реалізації принципу індивідуалізації в освіті» (Міністерство освіти і науки України, 2015), серед завдань якого стоїть розробка нормативно-правових документів, які регламентують діяльність тьютора.

Питання 5. Визначення завдань і обов'язків тьютора.

Тьютор, зайнятий у сфері середньої освіти має виконувати такі завдання та обов'язки:

- організує індивідуальний супровід учня (малої групи учнів) в освітньому просторі передпрофільної підготовки та профільного навчання;
- координує самостійне навчання учня; допомагає дитині у з'ясуванні її успіхів та невдач і правильному формулюванні цілей на майбутнє;
- координує різні напрями і правильне формулюванні цілей на майбутнє;
- координує різні напрями передпрофільної підготовки та профільного навчання;
- допомагає учневі в усвідомленому виборі стратегії власної освіти й подоланні труднощів процесу самоосвіти;
- створює умови для реальної індивідуалізації процесу навчання (з'ясування індивідуальної освітньої траєкторії, укладання індивідуальної освітньої програми та маршруту, розробка індивідуальних навчальних планів);
- організує комунікації з учнем, спрямовані на аналіз вибору, результатів, коректування індивідуальної освітньої програми та індивідуального навчального плану;
- організує взаємодію учня з іншими учителями для реалізації та корекції індивідуального навчального плану;
- залучає батьків у процес укладання, коригування та контролю за реалізацією індивідуальної освітньої програми та індивідуального навчального плану;
- здійснює моніторинг динаміки процесу становлення вибору учнем індивідуального шляху своєї освіти;
- організує індивідуальні та групові консультації для учнів і батьків з питань усунення виникаючих навчальних труднощів і потреб;
- використовує різні способи комунікації з учнем (групою учнів), включаючи електронні форми (інформаційно-комунікаційні технології).

Серед завдань та обов'язків *тьютора, зайнятого у сфері вищої освіти*, виділено такі: організує педагогічний супровід здобувача (малої групи здобувачів) у ЗВО, що передбачає:

- допомогу майбутньому спеціалісту в створенні власної освітньої програми з урахуванням можливостей конкретного навчального закладу;
- допомагає зорієнтуватися здобувачу в існуючому різноманітті інваріантних та варіативних дисциплін ЗВО з урахуванням його власного інтересу, цілей освіти та життєвих планів, а також будувати особисту освітню програму з урахуванням можливостей ЗВО, своїх інтересів, прагнень та цілей;
- допомагає здобувачу в ході навчання концентруватися не тільки на предметних досягненнях, а й на розвитку власних здібностей, творчих нахилів, що роблять можливими майбутні досягнення;

- координує самостійне навчання здобувача;
- допомагає розібратися в успіхах, невдачах і правильно сформулювати цілі на майбутнє;
- координує різні напрями професійної підготовки та професійного навчання;
- допомагає здобувачу в усвідомленому виборі стратегії освіти й подоланні труднощів процесу самоосвіти, створює умови для реальної індивідуалізації процесу навчання (з'ясування індивідуальної освітньої траєкторії, укладання індивідуальної освітньої програми та маршруту, розробка індивідуальних навчальних планів);
- організовує комунікацію зі здобувачем, спрямовану на аналіз вибору, результатів, коректування індивідуальної освітньої програми й індивідуального навчального плану; організовує взаємодію здобувача з іншими викладачами чи професіоналами обраної галузі освіти для узгодження індивідуальної освітньої програми та індивідуального навчального плану;
- залучає батьків у процес оформлення та коригування індивідуальної освітньої програми, інформує їх про його реалізацію й освітні результати здобувача;
- здійснює моніторинг динаміки процесу становлення вибору здобувачем шляху своєї освіти;
- організовує індивідуальні та групові консультації для здобувачів і батьків з питань усунення виникаючих навчальних труднощів;
- використовує різні способи комунікації зі здобувачем (групою здобувачів), включаючи електронні форми (інформаційно-комунікаційні технології).

Доцільним може бути визначення таких завдань та обов'язків *тьютора, зайнятого у системі додаткових освітніх послуг*:

- ✓ організовує процес індивідуальної роботи з підопічним із виявлення, формування та розвитку його пізнавальних інтересів;
- ✓ організовує персональний педагогічний супровід підопічного з метою досягнення ним власних освітніх цілей;
- ✓ координує пошук інформації для самоосвіти;
- ✓ супроводжує процес формування особистості підопічного (допомагає розібратися в успіхах і невдачах, сформулювати особисте замовлення до своєї освіти, вибудувати цілі на майбутнє, спланувати шляхи досягнення власних освітніх цілей, створити ресурсне освітнє середовище);
- ✓ координує взаємозв'язок пізнавальних інтересів підопічного та напрямків власної освіти;
- ✓ здійснює пошук і систематизацію освітніх ресурсів для потреб підопічного;
- ✓ визначає перелік і методика інформаційної та консультативної роботи;
- ✓ вибирає оптимальну організаційну структуру для взаємозв'язку із підопічним;
- ✓ надає допомогу підопічному в усвідомленому виборі стратегії освіти, подоланні проблем і труднощів процесу самоосвіти;
- ✓ створює умови для реальної індивідуалізації процесу навчання (з'ясування індивідуальної освітньої траєкторії, укладання індивідуальної освітньої програми та маршруту, розробка індивідуальних навчальних планів);
- ✓ забезпечує рівень підготовки підопічного, що відповідає вимогам державного освітнього стандарту, проводить спільно з підопічним рефлексивний аналіз його діяльності та результатів, спрямованих на аналіз вибору його освітньої стратегії, коригування індивідуальних навчальних планів;
- ✓ організовує взаємодію підопічного з іншими спеціалістами для корекції індивідуальної освітньої програми, сприяє розвитку творчого потенціалу та участі в науково-дослідницькій діяльності;
- ✓ організовує взаємодію з батьками чи особами, які їх замінюють, з метою

коригування та моніторингу реалізації індивідуальної освітньої програми;

✓ здійснює рефлексію та моніторинг власної діяльності та діяльності підопічного у досягненні його освітніх цілей;

✓ організовує індивідуальні та групові консультації для підопічних і їх батьків (осіб, які їх замінюють);

✓ підтримує пізнавальний інтерес підопічного, сприяє реалізації творчого потенціалу та пізнавальної активності підопічного;

✓ забезпечує й аналізує досягнення та підтвердження підопічним освітніх результатів;

✓ контролює й оцінює ефективність побудови та реалізації індивідуальної освітньої програми, з огляду на успішність самовизначення підопічного, оволодіння вміннями, розвиток досвіду творчої діяльності, пізнавального інтересу.

Тема 4: Специфіка тьюторського супроводу в умовах закладу загальної середньої освіти.

Мета вивчення: розглянути специфіку тьюторського супроводу в умовах закладу загальної середньої освіти.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План лекції:

1. Функції тьютора в старшій школі.
2. Педагогічне проектування індивідуальної освітньої програми.
3. Особливості тьюторського супроводу учнів старшої школи.
4. Результати тьюторських практик до кінця школи.
5. Основні завдання тьюторів в умовах закладу загальної середньої освіти.
6. Побудова індивідуальної освітньої траєкторії обдарованої дитини.

Література:

Основна: 1, 3.

Допоміжна: 2, 6.

Ключові поняття: функції тьютора, освітня траєкторія, супровід учнів, старша школа, завдання тьюторів, тьюторські практики, індивідуальна освітня програма.

Питання 1. Функції тьютора в старшій школі.

Основна функція тьютора в старшій школі полягає в організації рефлексивно-аналітичної роботи через спеціально організовані рефлексивні сесії і тьюторські консультації (індивідуальні або групові). Тьютор допомагає старшокласникам у виборі способу діяльності, вивченні й освоєнні тієї чи іншої освітньої галузі. Для цього здійснюється організація та реалізація практичних соціально-культурних проєктів. Тьютор організовує зустрічі учня з культурними осередками й персональними носіями культури (професорами, майстрами, професіоналами та ін.); допомагає учневі оволодіти способами освоєння культури (дослідженням, проєктуванням, творчістю) через організацію рефлексії учня над його діяльністю; допомагає усвідомити можливості та освітні перспективи, пов'язані з професійним майбутнім; створює умови для організації дослідницької, проєктної і творчої діяльності учнів, з урахуванням індивідуальних програм; здійснює формування усвідомленого замовлення на навчання, роботу зі складання індивідуальної освітньої програми, розширення освітнього простору учня як простору випробовування себе та своїх можливостей.

Тьютор у контексті професійної діяльності здійснює такі функції:

– організаційну: допомагає в організації навчально-виховного процесу в класі; надає допомогу учням з особливими освітніми потребами в організації робочого місця;

проводить спостереження за учнем з метою вивчення його індивідуальних особливостей, інтересів та потреб; сприяє формуванню саморегуляції та самоконтролю учнів; співпрацює з учителями, які безпосередньо працюють з учнями та беруть участь у розробленні індивідуальної програми для кожної дитини;

– діагностичну: розробляє індивідуальну програму розвитку для кожної дитини; вивчає особливості діяльності і розвитку дітей з особливими освітніми потребами; оцінює виконання індивідуальної програми розвитку кожної дитини та аналізує динаміку розвитку учнів;

– консультативну: постійно спілкується з батьками, надаючи їм необхідну консультативну допомогу; інформує вчителя класу про досягнення учнів; дотримується педагогічної етики, поважає гідність особистості дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного та психічного насильства; постійно підвищує свій професійний рівень, тьюторську майстерність, загальну культуру; несе відповідальність разом з іншими працівниками за здоров'я та психологічний стан учнів; веде встановлену педагогічну документацію;

– навчально-розвивальну: надає освітні послуги, спрямовані на реалізацію індивідуальної програми розвитку для кожної дитини; здійснює психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами, дбає про соціальну адаптацію учнів; сприяє розвитку соціальної активності дітей, розкриттю їхніх здібностей та талантів.

Розглядаючи тьютора в кооперативній діяльності з учителем сутність діяльності вчителя полягає в тому, щоб бути взірцем, нести його учням, а тьютора – відповідати за діагностику уявлень школяра про сенс засвоєваних ним форм дії.

Питання 2. Педагогічне проектування індивідуальної освітньої програми.

Індивідуальна освітня траєкторія як рух до певних освітніх цілей відображається в індивідуальній освітній програмі, що являє собою план дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей. Реалізуючи індивідуальну освітню програму (ІОП), учень слідуватиме своїй індивідуальній освітній траєкторії.

У 10-11 класах тьюторський супровід спрямований на вибір напряму, рівня, місця та форми професійної освіти на основі професійної орієнтації. Тому часто з 10 класу, а іноді з 8 чи 9 класу в загальноосвітніх школах упроваджується профільне навчання, за якого діяльність тьютора чітко спрямована на професійне самовизначення старшокласника. В умовах профільного навчання тьюторська діяльність є комплексом професійно-інформаційних, організаційно-координаційних, консультативно-практичних, соціально-педагогічних заходів, що проводяться для надання допомоги учням в усвідомленому виборі професії та підготовці їх до майбутньої професійної діяльності. Вона забезпечує педагогічний супровід профільного навчання та характеризується співробітництвом суб'єктів спільної роботи, що виражається в активному прагненні до досягнення спільних цілей і завдань, у розділенні основної роботи на функціонально пов'язані складники, в орієнтації на особистісні потреби та інтереси учнів.

У 10-11 класах ІОП учнів має складатися з обов'язкової, варіативної та організаційної частин, реалізовувати принцип варіативності навчання в наданні учням можливості вибору профілю, предметних курсів за вибором, курсів загальнокультурного розвитку, гуртків, платних послуг, індивідуальних консультацій, форм і методів вивчення навчального матеріалу, вибору додаткових освітніх ресурсів, творчих і дослідницьких робіт, проєктів, засобів оцінювання освітньої діяльності, термінів їх реалізації, громадської діяльності в навчальному закладі та поза його межами.

Тьюторська діяльність полягає в педагогічному проектуванні індивідуальної

освітньої програми як сукупності взаємопов'язаних модулів, а саме: діагностичний, базово-індивідуальний, варіативно-предметний, варіативно-особистісний.

Перший модуль визначає особливості розвитку учня, рівень його навченості та проблеми щодо засвоєння прийомів мислительної діяльності, керування навчальною діяльністю, виявлені психологом, а також сформованість комунікативних умінь. Другий модуль реалізує ідею базового змісту загальної освіти й відображає специфіку конкретного освітнього закладу, визначає обсяг навчального матеріалу, методики засвоєння матеріалу та контролю, визначає індивідуальний темп вивчення матеріалу. Третій модуль проектує умови самовизначення учня, що передбачає поглиблене вивчення одного або кількох предметів і позанавчальну роботу за ними, а також умови реалізації творчих здібностей учнів через залучення їх до дослідницької діяльності. Четвертий модуль визначає умови розвитку комунікативних, організаторських і дидактичних компетентностей учнів через залучення їх до роботи в творчих лабораторіях і центрах. Одним з ефективних засобів індивідуальної підготовки старшокласників є застосування методу портфоліо, який дає змогу комплексно реалізувати й презентувати завдання теоретичної і практичної підготовки учня як суб'єкта навчання.

Питання 3. Особливості тьюторського супроводу учнів старшої школи.

Основні специфічні особливості тьюторського супроводу учнів старшої школи:

- 1) тьютор здійснює рефлексивно-аналітичну роботу через спеціально організовані рефлексивні сесії та тьюторські консультації;
- 2) тьютор допомагає старшокласникам у виборі способу діяльності вивченні й освоєнні тієї чи іншої освітньої галузі, організовуючи практичні проби у формі стажування й реалізації соціально-культурних проєктів;
- 3) тьютор має коригувати окремі елементи кроків індивідуального освітнього маршруту й супроводжувати учня в процесі просування по ньому;
- 4) тьютор спрямовує свою діяльність на вибір старшокласником напряму, рівня, місця й форми професійної освіти на основі професійної орієнтації;
- 5) тьютор надає допомогу учням в усвідомленому виборі професії та підготовці їх до майбутньої професійної діяльності;
- 6) тьютор спрямовує індивідуальну освітню програму на адаптацію особистості старшокласника до соціальних вимог і умов життя людини в сучасному суспільстві.

Тьютор у контексті професійної діяльності забезпечує психолого-педагогічну та соціальну підтримку індивідуальної освіти учнів, а саме:

- умовлює необхідність розробки індивідуальної програми для кожного з учнів, що передбачає аналітичний опис, характеристику, класифікацію та систематизацію механізмів психолого-педагогічної та соціальної підтримки тьюторських практик;
- разом з керівником класу виконує навчальні, виховні, соціально-адаптаційні заходи, запроваджуючи ефективні форми їх проведення;
- допомагає учням у виконанні навчальних завдань;
- залучає учнів до різних видів навчальної діяльності;
- адаптує навчальні матеріали з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Питання 4. Результати тьюторських практик до кінця школи.

Тьюторський супровід в умовах закладу загальної середньої освіти спрямований на соціалізацію учнів, формування у них загальної культури та дотримання правил безпеки. У своїй професійній діяльності тьютор використовує інноваційні форми, методи та прийоми навчання, які спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності учнів.

Серед основних результатів, одержуваних сьогодні в різних тьюторських

практиках до кінця основної школи можна виділити:

- навчальне та раннеє професійне самовизначення;
- вміння робити простий і складний вибір;
- оформлення власних інтересів;
- розуміння і свідоме підпорядкування нормі;
- досвід будівництва та реалізації нових норм;
- досвід роботи з ресурсами різного типу;
- досвід самопрезентації в різних спільнотах;
- досвід роботи в команді;
- уміння аналізувати і коригувати власну діяльність;
- досвід самооцінки.

Слід зважати і на те, що тьютор проводить роботу з учнями з підготовки до підсумкової атестації; просвітницьку роботу з батьками. Отже, характерними рисами тьюторів є інноваційність, духовність, гуманність, творчість, самореалізація, самовдосконалення та креативність. З огляду на це основне завдання тьюторів в умовах закладу загальної середньої освіти полягає в тому, щоб скласти для учня індивідуальну освітню програму розвитку.

Питання 5. Основні завдання тьюторів в умовах закладу загальної середньої освіти.

Основним завданням тьюторського супроводу є посилення виховного потенціалу закладу загальної середньої освіти, забезпечення індивідуалізованого психолого-педагогічного супроводу кожного, хто навчається. Тьюторами можуть бути фахівці, які розуміють і приймають філософію відкритої освіти, професійно володіють технологіями тьюторського супроводу.

Професійне самовдосконалення тьютора – органічний компонент підготовки до інноваційної педагогічної діяльності. Особливості специфіки тьюторського супроводу аргументовані низкою чинників: суб'єктність, особистісність об'єкта впливу, а також його результату; вплив ступеня гуманізації навчально-виховної діяльності тьютора на результат (особистість учня). Сучасна освіта України переживає період глибинних змін, що зумовлене багатьма чинниками, серед яких важливе місце посідають трансформаційні процеси в соціальній сфері та формування нових цілей в освіті. Отже, тьюторський супровід набуває особливої значущості в становленні й розвитку особистості, окресленні її життєвих пріоритетів та перспективних планів.

Питання 6. Побудова індивідуальної освітньої траєкторії обдарованої дитини.

Персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання, що реалізується через індивідуальний навчальний план.

Індивідуальний навчальний план – документ, що визначає послідовність, форму і темп засвоєння здобувачем освіти освітніх компонентів освітньої програми з метою реалізації його індивідуальної освітньої траєкторії та розробляється закладом освіти у взаємодії зі здобувачем освіти за наявності необхідних для цього ресурсів.

Головні завдання тьютора:

1. Здійснювати індивідуальну педагогічну підтримку учнів.
2. Надавати консультативну допомогу у вибудовуванні учнем власної індивідуальної освітньої програми та визначенні індивідуального темпу її опанування.
3. Вести педагогічний супровід руху учня за індивідуальною освітньою траєкторією.

Основні ролі, які виконує тьютор у процесі супроводу руху учнів за індивідуальними освітніми траєкторіями:

- тьютор як посередник між учнем та вчителем-предметником, який допомагає визначити індивідуальні «замовлення» на освітні послуги;
- тьютор як координатор роботи вчителів-предметників, який спрямовує їх розрізнені впливи на учня у одному напрямку. Діяльність тьютора покликана забезпечити замість типового для нинішньої школи освітнього процесу у стилі «лебідь, рак і щука», перспективу самостійного руху за індивідуальною освітньою траєкторією;
- тьютор як організатор навчального та позанавчального спілкування всіх учасників освітнього процесу;
- тьютор як керівник індивідуальних та групових освітніх проєктів;
- тьютор як провідник у інформаційно-культурному просторі, координатор і організатор кооперації з іншими культурно-освітніми установами та індивідами;
- тьютор як генератор ідей та освітніх ініціатив, спрямованих на урізноманітнення та осучаснення технологій навчання;
- тьютор як дизайнер освітнього простору навчальних кабінетів.

Індивідуальний освітній маршрут обдарованого учня
(приклад оформлення)

ПІБ учня	
Клас	
Вихідний рівень особистісних досягнень	
Освітні цілі учня	
Задум індивідуального освітнього маршруту (мета)	
Алгоритм досягнення особистісно значущих цілей	

Робота щодо створення індивідуальної освітньої траєкторії як персонального шляху реалізації особистісного потенціалу учня, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду – один із найважливіших аспектів реформування системи освіти в Україні. Ця робота потребує значного науково-методичного та організаційно-фінансового забезпечення.

Забезпечення успішної реалізації індивідуальної освітньої траєкторії учня неможливе без роботи тьютора, який має: здійснювати індивідуальну педагогічну підтримку учнів; надавати консультативну допомогу у вибудовуванні учнем власної індивідуальної освітньої програми та визначенні індивідуального темпу її опанування; вести психолого-педагогічний супровід руху учня за індивідуальною освітньою траєкторією.

Тема 5: Тьюторський супровід у професійній освіті.

Мета вивчення: розглянути історичні витоки тьюторського супроводу в освіті, визначити професійні характеристики та місце тьютора в сучасній професійній освіті

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План лекції:

1. Історичні витоки тьюторського супроводу в професійній освіті.
2. Актуалізація тьюторства в професійній освіті.
3. Професійні характеристики тьютора.
4. Місце тьютора в сучасній професійній освіті.
5. Створення й апробація сценаріїв використання технологій тьюторської діяльності для розвитку професійної освіти.

Література:

Основна: 3, 4.

Допоміжна: 1, 2.

Питання 1. Історичні витоки тьюторського супроводу в професійній освіті.

За змістом освіти нижчий рівень середньовічного університету (факультет вільних мистецтв) можна умовно співвіднести з сьогодношньою старшою школою, гімназією, коледжем, училищем. Університетська спільнота того часу являла собою братство, що сповідувало цінності знання і свободи та говорило на одній мові – латині. З одного боку, це співтовариство було наднаціональним, що не знає державних кордонів, мандрівним від кампусу до кампусу. З іншого боку, вчені чужинці об'єднувалися в земляцтва для захисту своїх інтересів і цінностей. Таким чином, центр ваги культури змістився від монастирів до міст. У XIX столітті велика частина тьюторів у колегіях зобов'язана була прийняти духовний сан, у той час як в університеті професорами ставали і світські особи. У ситуації інтелектуалізації знання необхідно було зберегти цілісність індивідуального життя, не розриваючи віру і розум. На забезпечення цієї цілісності багато в чому і була спрямована тьюторської система. Про тьюторства як форму, що склалася в університетському наставництві можна говорити, починаючи з XIV століття. Тьюторами, на відміну від викладачів, могли стати ті, хто мав здібності до рефлексії та аналізу свого досвіду самоосвіти і винаходив способи передачі освітньої інформації. Тим самим, поява тьюторів була особливо актуальною для тих, хто хотів скоротити термін отримання освіти. До кінця XVI століття тьютор стає центральною фігурою в університетській освіті, він відповідав, перш за все, за виховання підопічних. Так як в університеті приходили вчитися молоді люди, тьютори мали опікуватися певною кількістю школярів. Тьютор заміняв їм батьків, був найближчим помічником; супроводжував життя в колегії, включаючи побут. У XVII столітті сфера діяльності тьютора розширюється – все більшого значення починають набувати освітні функції. Тьютор став готувати підопічного до академічних лекцій і керував у приватних заняттях.

Традиційна структура тьюторської системи включала в себе три елементи:

1. Власне тьюторство – колегіальні читання (в тому числі в ситуації повної відсутності професоріальних лекцій: наприклад, з 1700 по 1850 рік в англійських університетах не було публічних курсів взагалі).
2. Керівництво заняттями (кураторство), що забезпечувало навчання школярів, в тому числі в канікулярний час.
3. Моральне наставництво, що передбачало супровід життя школяра в університеті.

Тьютор ставив шлях, вибудовував траєкторію освоєння знання. Тьютор відповідав за індивідуальну готовність кожного школяра до здачі іспиту. Школярі звали тьютора – візник, тренер. Склав і екзамен в умовах відсутності курсів з усіх необхідних дисциплін або вибору їх із безлічі без тьютора було вкрай важко. Тьютор брав найактивнішу участь у способі життя школяра аж до XIX століття: у клубних заходах, спортивних заняттях, іграх і розвагах. У цілому через діяльність тьютора здійснювалося стикування різних форм освіти (самоосвіти, виховання, формування способу життя) та можливостей їх індивідуального освоєння. В усі процеси тьютор був включений не із зовнішньої позиції, як фахівець, але як ключова фігура: він продовжував займатися науковим дослідженням, самоосвітою і жив разом зі школярем за законами університетського життя, одними цінностями і одним чином.

Питання 2. Актуалізація тьюторства в професійній освіті.

Актуальність тьюторства сьогодні зумовлена, по-перше, тим, що тьюторська

технологія спрямована на задоволення освітніх потреб особистості, країни і суспільства, їх гармонізації; по-друге, вона наочно демонструє залежність розвитку країни від результатів освіти окремих індивідів і спрямована на їх піднесення; потретє, визначається необхідністю особистісно орієнтованої педагогічної взаємодії; по-четверте, у зв'язку з цим персоніфікацією освіти, побудовою власної програми, яка здійснюється за індивідуальними можливостями; по-п'яте, потребою формування суб'єкт-суб'єктних відносин учасників педагогічного процесу, що супроводжують особистісно-професійний розвиток. А отже, головне завдання тьютора полягає у формуванні професійної суб'єктності, здатної до власного майбутнього професійного саморуху, самоздійснення в професії завдяки своєму ресурсу, даному від природи і здобутому в процесі розвитку. У зв'язку з цим тьютор покликаний включати здобувачів у різні види роботи, таких, як проєктна, дослідницька, організаційна, самодіяльна та ін., що сприяють критичному розумінню ними своїх досягнень, усвідомленню невирішених проблем, постійному випробуванню в індивідуальній діяльності, її рефлексії, формулюванню власних завдань і корекції своїх дій. Оскільки тьюторство також є засобом неформальної передачі знань, формування умінь і навичок, сам тьютор змушений перебувати у ситуації постійного пошуку, результатом його роботи можуть бути індивідуальні програми навчання здобувача, які підтверджуються, наприклад, піднесенням якості знань, що знаходить вираження у бально-словесному оцінюванні і навчальному рейтингу здобувача.

Питання 3. Професійні характеристики тьютора.

Будь-яка професія, володіючи специфічними особливостями, пред'являє до людини особливі вимоги. Чим складніша структура професійної діяльності, чим більш значуща для суспільства її мета і результат, чим різноманітніше професійні завдання, тим вище вимоги до професіонала. Коло цих вимог не може обмежуватися тільки знаннями, вміннями і навичками, воно неминуче розширюється в сферу особистісних характеристик.

Враховуючи особливості педагогічної діяльності, її складність і багатогранність, а головне, максимально суспільно значиму мету – підготовку до життя підростаючого покоління, постає питання про те, яким науково обґрунтованим вимогам повинна відповідати професійна характеристика педагога-тьютора.

Техніки тьюторського супроводу у професійній освіті: технологія побудови рефлексивних просторів, що дають змогу тьюторантові оцінити продуктивність власного освітнього руху, визначити досягнення, виділити недоліки, окреслити шляхи їх усунення; технологія організації освітніх подій; технологія тьюторського супроводу становлення проєктних і дослідницьких компетенцій.

Ефективність реалізації тьюторського супроводу у професійній освіті забезпечується реалізацією тьютором додаткових функцій: соціальних, менеджерських, маркетингових, функції саморозвитку.

Тема 6: Тьюторський супровід у закладах вищої освіти.

Мета вивчення: обґрунтувати феномен тьюторства, розкрити значення тьюторства у формуванні відкритого освітньо-наукового простору вищої школи, розвитку сучасних інтеграційних процесів в освіті.

Обладнання: мультимедійний проєктор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План лекції:

1. Тьюторство як ресурс розвитку освітньо-наукового середовища.
2. Тьюторське забезпечення індивідуалізації освітнього процесу.
3. Основні функції тьюторського супроводу у ЗВО.

4. Етапи тьюторської дії.
5. Індивідуальний і груповий тьюторіали як форми супроводу здобувачів ЗВО.

Література:

Основна: 1, 3.

Допоміжна: 1, 4, 5.

Ключові поняття: навчальні досягнення, функції оцінювання, принципи аналізу, контрольні дії, знання, уміння, навички, контроль.

Основний зміст

Питання 1. Тьюторство як ресурс розвитку освітньо-наукового середовища.

Сучасний етап реформування української освіти спрямований на забезпечення її відкритості, індивідуалізацію освітніх процесів. Актуалізується особистісне спрямування освітнього розвитку, орієнтування на пошук нового шляху в професії, професійне самозростання, набуття авторського стилю діяльності. У межах вищої школи тьютор покликаний організувати самовизначення особистості, сприяти самореалізації людини у професії.

Питання 2. Тьюторське забезпечення індивідуалізації освітнього процесу.

Тьюторське забезпечення індивідуалізації освітнього процесу відбувається на основі самостійного вибору особистістю змісту, форм освіти, у тому числі навчальних дисциплін, місць практики, самостійного визначення тем і напрямів творчої, дослідницької та проектної діяльності тощо. Цей вибір оформляється як індивідуальна освітня програма, що створюється на основі дослідження доступних тьюторанту ресурсів освітньої установи, соціуму, регіону, мережі інтернет. Важливою умовою індивідуалізації освітнього процесу є відкритість і варіативність освіти. Тьютор працює з освітою тьюторанта, яка виходить далеко за рамки інституалізованих форм, і передбачає формування останнім власного, унікального образу в існуючій культурі.

Можна виділити універсальне тьюторство, що передбачає вербальну педагогічну взаємодію тьютора зі здобувачами, дистанційне он-лайн і оф-лайн тьюторство і т. п. Класичне тьюторство – це регулярні індивідуально-групові, більшістю консультативні, заняття викладача-тьютора із одним – трьома прикріпленими до нього на весь період навчання здобувачами.

У традиційній структурі тьюторства (із британського досвіду) виділяють три різні функції: *director of studies* відповідає за навчання студентів у цілому; *moral tutor* – за їх моральність; *tutor* – курує навчання окремого студента упродовж семестру чи навчального року.

Нагальність упровадження тьюторства в українських закладах вищої освіти зумовлена, зокрема, збільшенням обсягів усіх видів самостійної роботи здобувачів, а на сьогодні – суттєвим переважанням у навчальних планах і програмах годин, виділених на самостійну роботу, що трансформує процес освіти здобувача в самоосвіту.

Питання 3. Основні функції тьюторського супроводу у ЗВО.

До основних функцій тьюторського супроводу прийнято відносити:

- 1) інформаційно-аналітичне забезпечення окремих етапів освітньої діяльності, розробки і реалізації ІОП;
- 2) проєктування і самопроєктування сценаріїв власного розвитку;
- 3) розвивальну діагностику освітніх потреб, можливостей і перспектив тьюторанта;
- 4) сприяння в антропологічному розвитку тьюторанта з метою успішної реалізації ІОП, зокрема через тренінги особистісного і професійного розвитку і саморозвитку;
- 5) технології формування тьюторської аутокомпетентності, самокомпетентності;
- 6) тьюторські навігації і консультування із проблем освіти, розроблення і реалізації ІОП;

- 7) обговорення із тьютором альтернативних сценаріїв просування в освіті;
- 8) ретроспекції освітньої діяльності (метод психобіографії);
- 9) організацію рефлексії;
- 10) тренінги самоуправління, саморегуляції емоційно-вольової сфери і самовідновлення особистості.

Таким чином, тьюторство – це педагогічна діяльність із індивідуалізації освіти, спрямована на з'ясування освітніх мотивів та інтересів особи, що навчається, пошук освітніх ресурсів для створення ЮП, праця з особистим освітнім замовленням, формування індивідуальної освітньої рефлексії.

Питання 4. Етапи тьюторської дії.

У процесі реалізації ЮП виникає необхідність трактування ще одного поняття – "тьюторська дія", що розглядається як цілісна одиниця професійної діяльності. Вона включає три етапи:

- 1) створення тьютором надлишкового освітнього середовища, передусім за рахунок розкриття тьютором освітнього потенціалу оточуючого соціуму, його власне соціальної, інфраструктурної, культурно-предметної складової, а також виявлення й використання антропологічного освітнього потенціалу;
- 2) навігація освітнього маршруту тьютором і/або самим тьюторантом;
- 3) стратегування – обговорення можливості різних масштабів дії тьюторанта.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЮТОРА ТА ВИКЛАДАЧА ЗВО

	Спільні ознаки	Відмінні ознаки
викладач	<ul style="list-style-type: none"> - входять до складу екзаменаторів; - беруть участь у розвитку матеріалів курсу; - обговорюють із адміністрацією серйозні проблеми, пов'язані з якістю роботи здобувачів; 	<ul style="list-style-type: none"> - авторська участь у підготовці навчальної літератури та навчально-методичних посібників; - читання лекцій, проведення лабораторних, семінарських, практичних занять, конференцій, рольових, ситуаційних і ділових ігор тощо. - пошук джерел фінансування наукових досліджень і споживачів наукових розробок; - планування, організація й виконання наукових досліджень і конкретних практичних розробок;
тьютор	<ul style="list-style-type: none"> - консультують здобувачів із навчальних проблем як при особистій зустрічі, так і по телефону або за допомогою електронного зв'язку; 	<ul style="list-style-type: none"> - вивчення принципів і методів дистанційного навчання, читаючи літературу та беручи участь у семінарах; - можлива підготовка простіших навчальних матеріалів для доставки здобувачам; - встановлення контактів зі здобувачами до початку навчальної сесії, проведення їх ідентифікації, особисто зв'язуватися зі здобувачами; - отримувати від адміністратора відомості, що стосуються групи, та відмічати їх у відповідній базі даних; - рецензувати контрольні роботи і подавати їх для періодичного контролю до навчального центру; - готувати найпростіші навчальні матеріали для передавання здобувачам.

Питання 5. Індивідуальний і груповий тьюторіали як форми супроводу здобувачів ЗВО.

Основними формами супроводу здобувачів закладів вищої освіти є індивідуальний і груповий тьюторіали. Під індивідуальним тьюторіалом розуміємо консультативну зустріч тьютора і тьюторанта, метою якої є просування за певними напрямками тьюторського супроводу здобувачів, а серед ключових функцій тьюторіалу виділяємо:

- 1) виявлення, фіксацію, проектування і аналіз освітньої мети та інтересів тьюторанта;
- 2) виявлення ресурсів і побудову ресурсної карти під освітні запити;
- 3) супровід конструювання та реалізації ІОП;
- 4) організацію рефлексії освітніх спроб, подій, руху за ІОП;
- 5) підбір адекватного способу подолання труднощів у діяльності;
- 6) поетапне коригування ІОП та освітніх стратегій.

У свою чергу, оцінювання ефективності індивідуального тьюторіалу може здійснюватися за такими критеріями: 1) фіксація наслідків, які виникли на попередньому тьюторіалі; 2) нарощування, зафіксоване в рефлексії за одним із напрямів тьюторіалу; 3) зростання ініціативи, відповідальності й самостійності тьюторанта, що виявляється як внутрішньо в тьюторіалі, так і у професійній та освітній діяльності.

Проектування і реалізація індивідуальних тьюторіалів передбачають такі підходи: орієнтування на поточний рівень професійного самовизначення тьюторанта як відправної (стартової) лінії; розгортання тьюторіала на основі пробно-продуктивних дій тьюторанта; сприйняття тьюторіала як потенційного старту зростання і розвитку; одночасне дотримання первинного задуму тьюторіала і фіксація ймовірного руху тьюторанта в ньому.

На відміну від індивідуального груповий тьюторіал часто називають навчальним тьюторським семінаром. Це відкрите навчальне заняття із застосуванням методів інтерактивного й інтенсивного навчання, спрямоване на набуття досвіду використання модельних і нестандартних ситуацій. Мета групового тьюторіалу принципово відрізняється від індивідуального і має такі характеристики: 1) вихід на індивідуальну позицію за рахунок групового ресурсу та індивідуальне освітнє просування на тлі загальної групової роботи; 2) імовірнісний характер (на відміну від тренінгу, де йде робота на відпрацювання конкретної навички); 3) виявлення внутрішньогрупових ресурсів через особу кожного учасника тьюторіалу; 4) виникнення проектних і дослідницьких мінігруп; 5) створення загального змістового поля; 6) супровід групи як суб'єкта освіти.

Організація, механізм реалізації змісту тьюторіала залежать від конкретної практико орієнтованої мети (пошук вирішення проблемної ситуації, відпрацювання практичних умінь, вироблення моделі поведінки за певних умов тощо). Перевага надається активним та інтерактивним технологіям – діловій чи рольовій грі, тренінгу, мозковому штурму, презентації, ситуативному аналізу, круглому столу, конференції, захисту проєкту тощо. Технічні засоби застосовуються з метою підвищення ефективності, скорочення часу на проведення тьюторіалу й т. п. Упроваджуються методи і прийоми створення сприятливого психологічного клімату. Тьюторіали можуть офіційно вводитися в навчальний розклад, тим більше, що за типологією тьюторська консультація логічно вписується в загальну структуру освітньо-наукового процесу закладу вищої освіти: 1) стартова – проводиться на початку року, коли здобувачем спільно із тьютором намічаються найближчі цілі й завдання, формулюються

очікування, планується робота індивідуально чи тьюторською групою; 2) аналітична – аналізується певний етап реалізації ІОП, виявляються "плюси" і "мінуси", труднощі й несподіванки, з якими довелось стикнутися тьюторантам, висловлюються побажання і пропозиції на майбутнє; 3) робоча – підбиваються проміжні підсумки поточної роботи, визначаються труднощі в реалізації ІОП, їх причини і способи подолання; 4) підсумкова – фіксуються просування кожного здобувача у досягненні мети і завдань, поставлених первинно на певному етапі реалізації ІОП; 5) тематична – обговорюються актуальні проблеми на основі запитів і потреб здобувачів.

Тема 7: Тьюторський супровід як технологія організації та проведення самостійної освітньої діяльності.

Мета вивчення: надати поняття про тьюторський супровід як технологію організації та проведення самостійної освітньої діяльності.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План лекції:

1. Тьютор як повноцінний організатор освітньої діяльності.
2. Реалізація тьюторства як практики самоосвіти.
3. Технологія тьюторського супроводу.
4. Цілі, головні завдання та зміст роботи тьютора.
5. Основні етапи тьюторського супроводу.
6. Тьюторство в дистанційній освіті.

Література:

Основна: 1, 3, 4.

Допоміжна: 2, 6.

Ключові поняття: тьютор, самоосвіта, тьюторський супровід, освіта, освітня діяльність.

Основний зміст

Питання 1. Тьютор як повноцінний організатор освітньої діяльності.

Тьютор – це викладач-консультант, який може організовувати навчальний процес за дистанційною формою й виконує одночасно функції вчителя, викладача, консультанта й організатора навчального процесу. Зростаючий інтерес до тьюторства пов'язаний з тим, що навчальний заклад не в змозі підготувати своїх випускників до розв'язання всіх тих проблем, з якими вони зіштовхуватимуться на життєвому шляху. У зв'язку з цим виникає нове завдання освіти – формування універсальних шляхів діяльності як засобів розв'язання проблем у різних сферах, таких як моделювання, прогнозування, системний аналіз, проектування, дослідження та інші.

Тьютори є повноцінними організаторами навчальної діяльності з неординарним підходом до неї. Також до їх обов'язків входить залучення учнів до відвідування навчальних спецкурсів у закладі та проведення деяких з них. Також слід додати, що ефективність проходження спецкурсів підопічними тьюторів відбувається на високому рівні через установлення зв'язків співробітництва, суб'єкт-суб'єктивних взаємин у системі «учитель – учень, викладач – здобувач», передбачає єдність загальнокультурного, соціально-морального та професійного розвитку особистості.

Тьютор – це не тільки людина, яка застосовує інноваційні педагогічні технології в роботі, а й ще має інший світогляд. Адже в традиційній педагогіці досить поширеним орієнтиром у визначенні змісту освіти було прагнення формувати особистість із задалегідь визначеними типовими характеристиками. Замість прагнення до уніфікації

тьютор націлений на збереження та культивування різноманітності, підтримку та розвиток індивідуальності, вивчення індивідуального стилю навчально-пізнавальної діяльності кожного й надання йому адресної допомоги в подоланні тих чи інших проблем.

Питання 2. Реалізація тьюторства як практики самоосвіти.

Викладач і тьютор – взаємодоповнюючі позиції в цілісній побудові освіти. Викладач – це той, хто знає чому, як і навіщо вчити. Тьютор – це той же учень, але який знає чому, як і навіщо вчитися. Тьютор – не той, хто вмie вчити вчитися – він вмie вчитися і передавати свій досвід самоосвіти тому, хто теж знаходиться в процесі самоосвіти. Тьютор – не той, хто передає знання, хай навіть здобуті в результаті самоосвіти, але той, хто передає досвід. Бути тьютором у рамках якого-небудь предмета можна тільки в тому випадку, якщо продовжуєте перебувати у позиції вивчаючого, що вивчає не методику викладання, а сам предмет і вивчає самостійно і для себе. У дидактиці тьютор – це позиція, що супроводжує, підтримує процес самоосвіти, індивідуальний освітній пошук, що здійснює підтримку розробки та реалізації індивідуальних освітніх проєктів і програм. Тьютор – це наставник. Тьюторство – це окрема культура, що формувалася в історії паралельно культурі викладання і навчання.

Тьюторство затребуване в сферах досить складного змісту, де розуміння вимагає, особистих зусиль. Таке розуміння не може бути, як правило, організовано технологічно, для всіх однаково. Тьютор, також як і його підопічний, може не знати відповіді. Але у нього є досвід такого розуміння, досвід самостійного знаходження шляхів пошуку відповідей, алгоритмів дій. Він вмie поділитися своїм досвідом і створити умови для виникнення такого досвіду в інших. Діяльність тьютора схожа з роботою наукового керівника, тільки його знахідки не стосуються відкриття нового для всього людства, а тільки для тьюторанта. Практичний досвід роботи тьютора доводить, що викладачеві часом важко стати в позицію тьютора. Перш за все, тому що, він знає відповіді, знає, як правильно до них підвести – і це є частиною їхньої професії, вони навчають правилам і викладають факти. У тьютора інші цілі, інший стиль роботи.

Питання 3 Технологія тьюторського супроводу.

Тьюторський супровід як технологія супроводу самостійної освітньої діяльності здобувача може виконувати функцію контролю, допомоги у вирішенні проблеми профільного навчання. Мета тьюторського супроводу в профільному навчанні полягає в наданні здобувачам допомоги в побудові цілей на майбутнє та складанні ефективної програми їх досягнення.

Завдання тьюторського супроводу в профільному навчанні:

- створення умов щодо відповідального ставлення здобувачів до власного навчання;
- створення належних умов для оформлення, аналізу і презентації здобувачами навчальних та освітніх досягнень;
- створення умов для самовизначення здобувачів щодо своєї подальшої освіти або професійної діяльності;
- організація досвіду побудови програм своєї освіти, формування відповідних умінь.

Питання 4 Цілі, головні завдання та зміст роботи тьютора.

Можна виділити цілі тьюторства: надання допомоги учням у побудові індивідуального освітнього шляху; надання допомоги школярам у розумінні можливостей використання власних ресурсів, ресурсів школи й інших установ для досягнення своєї освітньої мети; надання допомоги у використанні результатів навчання. Тобто тьютор ставить перед собою мету – допомогти становленню

самодостатньої особистості, здатної реалізуватися в сучасному світі. Для цього тьютор створює такі умови, у яких би дитина змогла глибше розкрити саму себе.

Головні завдання тьютора: здійснення індивідуальної педагогічної підтримки учнів; надання консультативної допомоги в побудові учнем власної індивідуальної освітньої програми та визначенні індивідуального темпу її освоєння; здійснення педагогічного супроводу руху учня за індивідуальною освітньою траєкторією.

Зміст роботи тьютора: діагностика освітньої ситуації, проєктування майбутньої роботи, реалізація освітнього пошуку й демонстрація результатів, аналіз і самоаналіз пройденого шляху, досягнутих результатів.

Результат тьюторської діяльності – структурована папка «Портфоліо», матеріал якої допомагає відстежувати етапи освітнього шляху та є інструментом самооцінки.

Питання 5. Основні етапи тьюторського супроводу

Технологія тьюторського супроводу включає декілька основних етапів:

- 1) визначення пізнавального інтересу;
- 2) постановка мети освітньої діяльності;
- 3) пошук освітніх ресурсів і розробка плану освітньої діяльності – розробка «плану-карти пізнавального інтересу»;
- 4) реалізація й обговорення, аналіз, коректування плану освітньої діяльності;
- 5) аналіз підсумків освітньої діяльності – «презентація проєкту»;
- 6) коректування освітньої мети, визначення тимчасових перспектив.

Розглянемо дії тьютора на кожному етапі.

Підготовчий етап – засвоєння необхідних знань, умінь і навичок, необхідних для продуктивного навчання. Тьютор виконує роль учителя в традиційному сенсі, або рекомендує своїм підопічним заняття з іншими консультантами, які вирішують освітні завдання загального плану, або пропонує самостійно вивчити новий матеріал.

Початковий етап – постановка проблеми. Робота тьютора полягає в конкретизації завдання та правильному виборі методів, засобів його вирішення. Якщо учень не визначився з вибором завдання або визначенням проблеми, тьютор за допомогою спільного обговорення допомагає визначити проблемне поле й вибрати вид діяльності, який підопічний у подальшому здійснюватиме.

Основний етап – організація виконання роботи. На цьому етапі тьютор може проводити як групові, так й індивідуальні консультації. На групових консультаціях він взаємодіє з малою групою здобувачів. На індивідуальних – працює індивідуально з кожним здобувачем: уточнює ступінь виконання завдання, відповідає на питання, діагностує причини труднощів, що виникають, дає рекомендації, допомагає визначити шляхи розв'язання проблеми. Консультавання в цьому варіанті може здійснюватися як через безпосереднє спілкування, так і заочно – за допомогою e-mail, ICQ.

Завершальний етап – презентація проєкту, результатів дослідження або дослідно-експериментальної діяльності. Тьютор організовує підготовку до конференції, за бажанням здобувачів може провести попереднє прослуховування, надає допомогу в підготовці презентації, може порекомендувати як консультантів інших викладачів школи або компетентних учнів, які мають досвід проєктної (дослідницької) діяльності та публічних виступів.

Роль тьютора полягає в підбитті підсумків, визначенні рівня особистих досягнень кожного здобувача, визначенні пунктів подальшого зростання, допомозі здійснити вибір нових напрямів діяльності.

Питання 6 Тьюторство в дистанційній освіті.

У сучасній вітчизняній освіті тьюторство найбільше розповсюджено в дистанційній освіті. Дистанційна освіта – це навчання на відстані, коли взаємодія між віддаленими один від одного (у часі, просторі) викладачами, здобувачами чи учнями

між собою забезпечується за допомогою інфокомунікаційних технологій. Тьюторство в дистанційній освіті продуктивно використовує технології індивідуального консалтингу. Тьютор організує ефективне вивчення курсу, проводить семінари та консультує учнів, перевіряє письмові роботи. У дистанційному навчанні існує проблема дефіциту контактів між учасниками навчального процесу, що негативно впливає на ефективність і якість навчання. Тому найважливішим показником якості дистанційного навчання є рівень інтерактивності інформаційно-освітнього середовища.

Завдання тьютора в дистанційній освіті: здійснення допомоги в досягненні найкращого навчального результату; спостереження за проходженням навчання; забезпечення зворотного зв'язку між педагогами та учнями щодо виконання домашніх завдань; проведення групових консультацій – тьюторіалів; консультування й підтримка індивідуального освітнього руху учнів; підтримка в учнях зацікавленості в навчанні протягом усього навчального року.

Тьютор у системі дистанційного навчання повинен: уміти будувати освітній процес на основі інформаційно-комунікаційних технологій; володіти навичками проведення занять в інтенсивній формі, використовуючи ефективні технології навчання; організувати роботу в малих групах; уміти організувати науково-методичну експертизу освітніх ресурсів; володіти навичками оперативного задоволення потреб педагогів освітнього, інформаційного, аналітичного, наукового, методичного й технологічного характеру; мати досвід роботи в організації навчального процесу, заснованого на модульній технології.

Також тьютор відповідає за успішне проведення дистанційного навчання, відстежує наповнення баз даних курсу, організує та проводить чати, динамічні уроки, вебінари, аналізує статистику (кількість занять, відвіданих здобувачем, час роботи по сеансах, середній час роботи впродовж сеансу, кількість записів, статистика відповідей на кожне тестове завдання).

У системі дистанційного навчання тьютор, має можливість контролювати процес вивчення курсу кожним здобувачем, оцінювати виконані ним індивідуальні завдання, його роботу під час семінару й у разі необхідності надавати йому допомогу, пораду. Тьютор також може здійснювати загальний аналіз стану справ з вивчення конкретного курсу. Робота тьютора систематично протоколюється, що забезпечує прозорість звітності.

Тема 8: Тьюторський супровід освітньої діяльності в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій

Мета вивчення: ознайомлення з найбільш доцільними інформаційно-комунікаційними технологіями відповідно до виконуваних тьютором функцій у освітньому закладі вищої освіти.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План лекції:

1. Тьюторський супровід як педагогічна діяльність з індивідуалізації освіти.
2. Освітні можливості інформаційно-комунікаційних технологій.
3. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у тьюторінгу.
4. Моніторинг і контроль знань та умінь тьюторантів.
5. Інформаційно-комунікаційні технології у тьюторських практиках.

Література:

Основна: 1, 2, 3.

Додаткова: 6, 9.

Ключові поняття: інформаційно-комунікаційні технології, тьютор, освітня діяльність,

тьюторський супровід, функції тьютора.

Основний зміст

Питання 1. Тьюторський супровід як педагогічна діяльність з індивідуалізації освіти.

Релізація принципу індивідуалізації в освіті, сприяє найбільш повному розкриттю особистісного потенціалу здобувача за умови встановлення суб'єкт-суб'єктних стосунків між тьютором та підопічним, в яких кожна сторона бере на себе відповідальність за свій вибір. Тьюторський супровід неможливий без сприйняття тьютором здобувача як рівноправного партнера. Суб'єкт-суб'єктні відносини значною мірою залежать від професійних та особистісних якостей тьютора, а саме: прагнення до співробітництва і співтворчості; здатність аналізувати, порівнювати та проектувати професійні дії відповідно до новітніх освітніх цілей, планувати професійну діяльність, науково обґрунтовано добирати форми та методи організації навчального процесу відповідно до сучасних соціально-економічних потреб суспільства; вимогливість у поєднанні з повагою; об'єктивність в оцінюванні; усвідомлення необхідності педагогізації оточуючого середовища, володіння психолого-педагогічними методами дослідження та діагностики розвитку особистості й колективу; володіння педагогічною технікою та освітніми технологіями; готовність будувати педагогічне спілкування на основі урізноманітнення спільної діяльності й урахування природних здібностей та інтересів здобувачів; прагнення до самоосвіти та самовиховання. Тьюторство спрямоване на розвиток особистості, її самостійність, відповідальність у прийнятті рішень, належному ставленні до себе і оточуючих, на культуру мислення, самооцінку. Тьюторство було визнано надзвичайно ефективним та не втратило своїх лідерських позицій дотепер.

Питання 2. Освітні можливості інформаційно-комунікаційних технологій.

Тьютор під час заняття зі своїм здобувачем «tete-a-tete» передає різноманітні прийоми та правила засвоєння нових знань. Проте зараз навчання неможливо уявити без використання ІКТ. Тож тьютору вже недостатньо у своїх практиках використовувати лише традиційні технології навчання та виховання. Адже без використання комп'ютерних мереж і онлайн засобів важко задовольнити індивідуальні запити кожного здобувача. Тому тьюторам для цього необхідно знати можливості Інтернету, орієнтуватися в педагогічних мережних співтовариствах, використовувати інноваційні педагогічні технології для підвищення інтересу здобувачів до навчання та активізації їх пізнавальної діяльності. Адже в наш час важко уявити собі процес навчання без використання сучасних технологій.

У підготовці здобувачів до нових умов життя та професійної діяльності в інформаційному суспільстві надійними помічниками тьютора повинні стати інформаційно-комунікаційні технології. Інформатизація освіти розкриває багато можливостей, а саме:

- 1) використання ІКТ дає змогу значно прискорити передачу знань і накопиченого досвіду людства;
- 2) ІКТ допомагають людям швидше адаптуватися до змін, що відбуваються у сучасному суспільстві, надаючи можливість отримувати знання будь-де і будь-коли;
- 3) застосування ІКТ в освіті є важливим чинником створення системи освіти відповідно до вимог сучасного інформаційного суспільства;
- 4) відкриття нових методів і форм навчання ІКТ сприяє розвитку безперервного, інклюзивного навчання та навчання дорослих.

Питання 3. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у тьюторінгу.

Тьютор у ЗВО виконує ряд функцій: функція забезпечення засвоєння нових знань, організаційна функція, комунікативна, мотиваційна, моніторингова і контролююча.

Важливою функцією тьютора є забезпечення процесів навчання і самонавчання, тобто отримання здобувачами необхідних знань і засвоєння відповідних практичних дій. Тьютор забезпечує розуміння навчального матеріалу і через демонстрацію оптимальних способів роботи з ним стимулює вироблення нових навичок і моделей поведінки. Він керує самостійною навчальною та пізнавальною діяльністю підопічних, сприяє розвитку інтелектуальних здібностей. Тьютор допомагає максимально ефективно використовувати різноманітні навчальні матеріали. Для цього він повинен володіти Інтернет-технологіями, технологією електронної пошти, комп'ютерними навчальними програмами, чат-технологією, Web технологіями тощо. Не має значення спосіб передачі знань. Набагато важливіше, щоб учень попав у таке середовище, де він навчається не просто поглинати інформацію, а критично мислити, дати оцінку явищам і знайти рішення проблем. Крім того, сучасні ІКТ надають учням більш інформаційно насичені об'єкти: такі, як малюнки, відеофрагменти, складні структури даних і їх комбінації, доступні через Інтернет і інші інтелектуальні комп'ютерні мережі. ІКТ значно збільшують можливості зорового сприйняття, роблячи реальним зображення невидимого, предметів, що змінюють колір і форму.

Організаційна функція тьютора полягає в координації взаємодії тьюторанта з навчальним закладом, введенні норм навчальної діяльності, управлінні послідовністю і часом навчання. Тьютор організовує процес навчання за індивідуальним графіком та проведець групові тьюторські заняття. Щоб досягти своєї цілі або завести нову корисну звичку, величезного бажання може бути недостатньо. Інколи потрібен зовнішній стимул, який буде регулярно нагадувати про плани і допоможе краще організувати роботу.

Мотиваційна функція передбачає виявлення індивідуальних мотивів і потреб учнів, забезпечення психологічного комфорту під час засвоєння матеріалу. ІКТ тут відіграють роль каталізатора, допомагаючи зацікавити тьюторанта, активізувати прагнення до нових знань. ІКТ володіють низкою ефективних засобів навчання, сприяють активізації мислення здобувачів, дозволяють працювати найбільш продуктивно і посилюють взаємозв'язок тьютора та підопічного.

Використання кольору, графіки, звуку, всіх сучасних засобів мультимедіа дозволяє створювати активний пізнавальний процес та підвищити зацікавленість здобувачів у освітній діяльності. Також ІКТ дозволяють істотно підвищити мотивацію тьюторантів до включення в дослідницьку роботу з предмету. Індивідуальні та спільні проекти здобувачів із використанням ІКТ залучають учасників донавчального процесу вже на стадії підготовки, сприяючи найширшому розкриттю їх можливостей, активізації розумової діяльності.

Питання 4. Моніторинг і контроль знань та умінь тьюторантів.

Тьютор здійснює моніторинг і контроль знань, умінь тьюторантів, а саме: виявляє труднощі і допомагає їх долати, фіксує динаміку змін, відхилень, контролює і дає оцінку знань і умінь після закінчення навчання. Тьютор повинен навчити за короткий проміжок часу засвоїти, перетворювати і використовувати в практичній діяльності величезну кількість інформації. Дуже важливо організувати процес навчання так, щоб підопічний активно, з цікавістю і захопленням працював, бачив плоди своєї праці і міг їх оцінити.

Питання 5. Інформаційно-комунікаційні технології у тьюторських практиках.

Інформаційно-комунікаційні технології в університеті – це не модна тенденція, а сучасна необхідність. Вони мають стати невід’ємною частиною навчально-виховного процесу. Тому сучасний тьютор повинен вміти працювати з новими засобами навчання хоча б для того, щоб забезпечити одне з найголовніших прав здобувача – право на якісну освіту. Отже, в процесі тьюторського супроводу можуть бути використані різноманітні інформаційно-комунікаційні технології для максимальної оптимізації тьюторської діяльності. Однак помилково було б думати, що застосування ІКТ саме по собі підвищить якість освіти.

Для ефективного використання можливостей ІКТ викладачам і тьюторам необхідно розвивати і досліджувати такі галузі сучасної науки, як комп’ютерна психологія, комп’ютерна дидактика та комп’ютерна етика, а також активно застосовувати нові знання на практиці. Важливо не забувати, що трансформація знань здійснюється в свідомості людини, в результаті чого формується і розвивається особистість. Пріоритет особистості вважається основним імперативом ХХІ століття.

Тема 9: Індивідуальний тьюторський супровід здобувачів з особливими потребами.

Мета вивчення: надати поняття щодо індивідуального тьюторського супроводу здобувачів з особливими потребами, ознайомити з основними видами.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп’ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План лекції:

1. Тьютори соціального спрямування.
2. Тьютори технічного спрямування.
3. Тьютори-консультанти (консультанти-координатори, консультанти з навчальних дисциплін, консультанти з користування технічними засобами).
4. Тьютори записувачі.
5. Тьютори-сурдоперекладачі.
6. Тьютори-начитувачі.
7. Тьютори супроводжувачі.

Література:

Основна: 1, 3, 4.

Допоміжна: 2, 5, 6.

Ключові поняття: тьютор соціального спрямування, тьютор технічного спрямування, тьютор-консультант, тьютор записувач, тьютор-сурдоперекладач, тьютор-начитувач, тьютор супроводжувач.

Основний зміст

Ставлення українського суспільства до дітей і молоді з обмеженими можливостями сьогодні помітно змінилося, мало хто заперечує, що освіта має бути доступною для всіх без винятку. Ключова ж проблема полягає у тому, щоб зробити так, аби кожний учень і здобувач отримував багатий соціальний досвід і міг повною мірою реалізовувати освітні потреби, ніяким чином не впливаючи на зниження загального освітнього рівня інших. Виходячи з цього, пріоритетним напрямом реформування системи освіти постає організація їх навчання та виховання в загальноосвітніх установах спільно з іншими, тобто інтегрована освіта, а саме інклюзивна форма.

У документах ЮНЕСКО інклюзивне навчання визначено як «процес звернення та відповіді на різноманітні потреби учнів через забезпечення їхньої участі в навчанні, культурних заходах і житті громади, та зменшення виключення в освіті та навчальному

процесі». Саме завдяки інклюзії передбачається активне залучення всіх членів соціуму до рівноправної участі в суспільному й академічному житті. Система навчання передбачатиме створення такого освітнього середовища, яке б задовольняло потреби людей з особливими потребами, з проблемами фізичного чи психічного розвитку тощо.

Інклюзивна освіта в закладі вищої освіти, спрямована на розвиток кожного здобувача, з урахуванням різних потреб у навчанні, з більш гнучкими підходами до навчання та викладання, що дозволить задовольнити різні освітні потреби. Базис інклюзивної освіти складає ідея толерантності, котра виключає будь-яку дискримінацію, забезпечуючи помірковане ставлення до всіх, створюючи необхідні умови для здобувачів з особливими освітніми потребами. Це передбачає не лише наявність необхідного рівня технічного оснащення освітніх установ, а й підготовку тьюторів-педагогів.

Важливим компонентом успішної реалізації інклюзивного навчання виступає тьюторська служба. Адже в межах професійної діяльності цієї служби і проводитиметься специфічна робота – тьюторський супровід освітньої діяльності, що не тотожна ані роботі педагога в традиційному розумінні, ані роботі психолога. Нагальна необхідність появи тьюторської служби та тьюторського супроводу, пов'язана з наданням різноманітних освітніх послуг закладом освіти, котрий прагне відповідати соціокультурним викликам часу.

Під тьюторським супроводом розуміють – педагогічну діяльність щодо індивідуалізації освіти, спрямовану на виявлення та розвиток освітніх інтересів і мотивів, пошук освітніх ресурсів для створення індивідуальної освітньої програми. Пропонуючи тьюторанту допомогу та підтримку у виборі траєкторії розвитку, індивідуального освітнього шляху, тьютор не нав'язує йому свою думку, а допомагає самостійно визначити орієнтири.

Діяльність тьютора у закладі вищої освіти полягає в наданні реальної допомоги здобувачу в створенні власної освітньої програми з урахуванням стану здоров'я та наявних можливостей навчального закладу. Значний час, що виділяється на самостійну роботу здобувачів, збільшує значущість роботи тьютора, саме він допомагає у складанні індивідуальної освітньої програми здобувача, а також у розробці індивідуальних дослідних проєктів. У разі відсутності подібної підтримки весь спектр можливостей відкритого освітнього простору навчального закладу, а також єдиного сучасного освітнього простору, може виявитися неосвоєним ресурсом. Тьютор супроводжує та максимально розширює освітній потенціал простору традиційної освіти, актуалізує освітні потреби здобувачів, працює з ними, обговорює їх, та допомагає їх задовольняти.

Викладач, який використовує у своїй педагогічній діяльності тьюторські технології, повинен розробити ще й спеціальне ресурсне забезпечення», що передбачає:

- *нормативно-організаційний супровід* – навчально-методична документація, що регламентує діяльність тьютора в конкретно визначений період (робочий навчальний план, програма педагогічної діяльності тощо);

- *інструктивно-методичний супровід* – пояснювально-інструкційна документація, що забезпечує ефективне включення здобувачів у навчальний процес із тьютором на всіх етапах педагогічного процесу: інструкції та методичні рекомендації (форум, чат, тьюторіал тощо), методичні матеріали щодо виконання різних видів навчальної і самоосвітньої діяльності (тестування, написання есе, проєктна робота тощо);

- *дидактичний супровід* – друковані, електронні та програмні ресурси, передбачені для використання безпосередньо під час навчання».

Розглянемо основні функції тьюторів-консультантів. Практично всім здобувачам з інвалідністю потрібна консультативна допомога різного типу. Тьютори-консультанти

допомагають здобувачам орієнтуватися в просторі університету, вирішувати питання з адміністрацією, взаємодіяти з викладачами, конспектувати лекції, виконувати практичні завдання, готуватись до сесій.

Тьютор-консультант для першокурсників з ураженнями зору чи візочників організовує увідний інструктаж з орієнтування в архітектурному середовищі закладу вищої освіти. Найчастіше впродовж одного-двох тижнів перед початком навчального року тьютор-консультант забезпечуючи адаптацію здобувачів до архітектурного середовища закладу, визначає наявні бар'єри, що можуть зашкодити їх навчанню, зібрану інформацію, зауваження та побажання передає фахівцям із управління соціальною адаптацією та реабілітацією, які відповідають за безбар'єрність освітнього середовища.

Консультант-координатор, здійснює оперативний зв'язок між здобувачем і службами закладу освіти, допомагає у вирішенні виникаючих проблеми. Дуже часто на посаду координатора призначається старшокурсник, який має гарні комунікативні й організаційні здібності.

Послуги тьюторів-консультантів із навчальних дисциплін необхідні здобувачам, у яких виникають певні проблеми із засвоєнням навчального матеріалу. Такими тьюторами можуть призначатися одногрупники, або здобувачі старших курсів тієї ж спеціальності. До обов'язків тьютора-консультанта з користування технічними засобами входить надання допомоги з трансформування навчального матеріалу в альтернативну, адаптовану до особливих потреб, форму. Тьютор-консультант із користування технічними засобами має добре знатися на технічному обладнанні, таким тьютором може бути як штатний співробітник, так і волонтер, можливо тієї ж нозології інвалідності, котрий вже опанував необхідні технічні засоби навчання та зможе успішно допомагати у вирішенні певних питань.

Послуги тьютора-записувача затребувані для здобувачів, яким із певних причин важко самостійно конспектувати лекційний матеріал (наприклад, із вадами слуху, зору, ДЦП). Таким тьюторам бажано призначати здобувача тієї ж групи, в якій навчається здобувач з інвалідністю. До обов'язків тьютора-записувача входить ретельне конспектування під час лекційних і практичних занять, а також тиражування навчального матеріалу. До тьютора-записувача висуваються дві основні вимоги: розбірливий почерк та акуратне ведення конспекту.

Для підготовки аудіо-записів навчального матеріалу та зачитування вголос текстової інформації за потребою незрячих і слабоворих здобувачів залучаються тьютори-начитувачі. Бажано, щоб аудіозаписи робили здобувачі гуманітарних спеціальностей із високим рівнем знання української мови, чіткою дикцією, м'яким і виразним голосом. Для зачитування текстів можна залучати одногрупників, які орієнтуються в навчальному матеріалі та можуть дохідливо пояснити незрозумілі або складні розділи навчального матеріалу.

Із метою полегшення спілкування здобувачів із вадами слуху з іншими людьми під час і поза навчальним процесом залучається тьютор-сурдоперекладач. Зокрема, вони допомагають у вирішенні питань із посадовими особами навчального закладу, під час організації та проведенні культурно-масових заходів, подорожей, благодійних акцій, а також інших моментів освітньої діяльності та соціального життя здобувачів. Тьютори-сурдоперекладачі, з числа волонтерів соціальної служби здобувачів, опановують сурдопереклад на спеціально організованих курсах, за допомогою фахівців управління соціальною адаптації та реабілітації. Бажано, щоб така група тьюторів готувалася з числа здобувачів факультету соціальних технологій, які зможуть широко використовувати досвід цієї роботи в подальшій професійній діяльності.

Тема 10: Тьюторський супровід у системі дистанційного навчання.

Мета вивчення: надати поняття про основні функції та обов'язки тьютора у системі дистанційного навчання.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План лекції:

1. Тьютор у системі дистанційного навчання.
2. Відповідальність і обов'язки тьютора.
3. Актуальні аспекти тьюторського супроводу у системі дистанційного навчання.
4. Тьюторський супровід упродовж п'яти етапів дистанційного навчання.
5. Подолання відчуження слухачів дистанційних курсів.

Література:

Основна: 1, 2, 3.

Допоміжна: 6, 9.

Ключові поняття: тьютор, заклад освіти, дистанційне навчання, дистанційний курс, інформаційні та комунікаційні технології

Основний зміст

Питання 1. Тьютор у системі дистанційного навчання.

Тьютор у процесі проведення дистанційного навчання виконує такі функції:

- 1) забезпечує реалізацію навчальних заходів, запланованих у межах відповідного дистанційного курсу;
- 2) організовує проведення активних форм навчання, що базуються на постійній взаємодії учасників навчального процесу і направлені на засвоєння слухачами знань та оволодіння ними вміннями і практичними навичками;
- 3) забезпечує своєчасну та якісну методичну допомогу слухачам;
- 4) забезпечує своєчасну взаємодію зі співробітниками центру дистанційного навчання, які здійснюють організаційне, адміністративне та технологічне супроводження процесу дистанційного навчання.

Питання 2. Відповідальність і обов'язки тьютора

Відповідальність тьютора поширюється на:

- планування навчального процесу;
- координацію процесу навчання групи та окремих слухачів;
- якість створених дидактичних та методичних матеріалів для дистанційних курсів;
- реалізацію навчальних заходів, запланованих у межах відповідного дистанційного курсу;
- проведення активних форм навчання;
- надання своєчасної та якісної методичної допомоги слухачам.

Обов'язки тьютора:

1. Координація процесу навчання групи та окремих слухачів, а саме:

- контроль виконання календарного плану слухачем;
- контроль звернень слухачів до навчальних матеріалів;
- ознайомлення та перегляд персональних даних слухачів групи;
- консультивання слухачів за допомогою традиційних та сучасних інформаційних і комунікаційних технологій (Інтернет, чат, форум, електронна пошта, телеконференція тощо);
- проведення підсумкового тестування;
- контроль успішності виконання тестових і додаткових завдань.

2. Створення тестових завдань та розміщення їх на платформі дистанційного навчання.

3. Внесення змін і доповнень до календарних планів для окремих слухачів.

4. Розроблення навчально-методичного забезпечення дистанційних курсів, при необхідності доповнення та поновлення матеріалів.

Для успішної роботи тьютор дистанційного навчання має знати особливості педагогічної технології тьюторського супроводу, шляхи покращення ефективності комунікації в процесі дистанційного навчання, підходи до організації повноцінного спілкування на дистанційному етапі. А також уміти визначати завдання та операційні цілі навчальної діяльності слухачів, модерувати хід дискусії у віртуальному середовищі, використовувати програмне комп'ютерне забезпечення.

Питання 3. Актуальні аспекти тьюторського супроводу у системі дистанційного навчання.

При організації навчання за дистанційною формою тьютор зустрічається з певними труднощами. Складність ролі тьютора перш за все у тому, що процес дистанційного навчання передбачає не лише технічне забезпечення та інформаційне наповнення, а й урахування людського фактора, що традиційно асоціюється з психологією. При чому цей людський фактор включає два підфактори: технологічний, пов'язаний з опосередкованою взаємодією в Інтернет-середовищі й особистісний, пов'язаний з навчанням людей.

Інтернет надає учасникам процесу дистанційного навчання нове комунікаційне середовище, незвичне для багатьох слухачів, що створює нові ситуації та стосунки. Головною особливістю цієї взаємодії стає її символічний чи знаковий характер, що вимагає додаткових зусиль для адекватної інтерпретації один одного.

Обов'язковими умовами ефективної навчальної Інтернет-комунікації в процесі дистанційного навчання є: забезпечення зворотного зв'язку, що передбачає відслідковування засвоєння навчальних матеріалів з метою його оперативної корекції; самоосвіта та навчання слухачів способом і особливостям текстового подання змісту; урахування особливостей презентації та інтерпретації текстових та відео-матеріалів у віртуальному середовищі при їх розробленні.

Питання 5. Подолання відчуження слухачів дистанційних курсів.

Не всі слухачі готові до того умовного, творчого і взаємного навчання, яке є особливістю дистанційної форми. Багатьом хочеться лише отримати завдання, яке потрібно виконати до заключної сесії. Дистанційне навчання завжди подобається організованим і впевненим у собі педагогам. Трапляється, що слухач губиться, коли бачить, як активно беруть участь у форумі його колеги і які цікаві ідеї вони висловлюють. Він вирішує, що вони знають предмет краще за нього і що нічого путнього він запропонувати не зможе. Наприклад, специфіка груп підвищення кваліфікації у тому, що слухачі не встигають роззнайомитись на установчій сесії. Тому їм пропонується зробити це на першому форумі, який так і називається: «Ознайомлювальний». Дуже просте завдання – написати про себе і проблематику, якою займаєшся. Але до виконання навіть такого завдання слухачі психологічно не готові: на форум виходить менше третини. І лише одиниці відгукуються на заклик запропонувати для обговорення власну тему. Тьютор має докласти всіх зусиль, щоб курс не розколовся на дві групи: активістів, які будуть писати майже всі повідомлення у форумах, і спостерігачів, які будуть їх читати, або й зовсім не відвідуватимуть форуми. Найдієвішим способом заохочення до обговорення питань є оцінювання повідомлень та власна активність.

Організація роботи над завданнями.

Від якості виконання завдань до змістових модулів залежить результат навчання. Це – одна з найбільш трудомістких складових дистанційного курсу. Тому тьютору важливо вчасно оцінювати роботи, виставляти оцінки до електронного журналу, коментувати слухачеві його відповіді, давати роз'яснення. Коментування виконаних завдань – це один із різновидів комунікацій між слухачем і тьютором, який сприяє не лише налагодженню навчального процесу, а й конструктивної взаємодії у групі. На жаль, часто доводиться зустрічатися з чисто формальним виконанням цієї роботи тьюторами. Коментарі зводяться до уточнюючих питань, виставлені бали не пояснюються.

Дотримання особистісного підходу.

Завжди, мотивуючи людей до тієї чи іншої діяльності, особливу увагу слід приділяти особистісному підходу. Тьютор при цьому теж зустрічається із певними труднощами. Перш за все вони полягають у тому, що слухачі не завжди схильні сприймати поради та критику. Саме тому рекомендації тьютора мають бути тактовними, надаватися у формі порад, точки зору. Необхідно, щоб коментарі обов'язково були чітко теоретично обґрунтовані, а тьютор виступав у ролі консультанта, колеги, помічника, а не у ролі вчителя.

Необхідність самоосвіти.

Щоб відповідати на запити часу тьютор має постійно удосконалювати свої уміння та навички: комп'ютерні навички, наприклад вміння працювати з програмним забезпеченням для спілкування та електронної обробки тексту; здатність вжитися в командне середовище форумів; вміння створювати повідомлення за допомогою електронних редакторів, викладати їх на платформі дистанційного навчання; зберігати файли у різних форматах, зберігати файли електронної пошти та інші; грамотність і навички обговорення, наприклад: уміння відповідати на повідомлення слухачів і створювати дописи на форумах; здатність прочитувати об'ємні витримки з текстів, робити електронне рецензування, коротко і ясно підсумовувати матеріали; вміння викладати свої думки і погляди, висловлювати свої почуття і формувати їх у текстовому вигляді, коли немає можливості зустрітися з людиною особисто; здатність відгукнутися на чужі думки і міркування: схвалювати, розвивати, корегувати, відстоювати власну думку; уміння планувати свій час так, щоб читати навчальні матеріали, працювати з джерелами інформації, створювати повідомлення, будучи поза мережею; навички взаємодії, наприклад вміння прислухатися до чужих думок і до прикладів, які їх підтверджують; терпимо ставитися до переконань інших, не висловлюватися надто довго і часто, щоб не обмежувати права інших.

Таким чином, тьютор відіграє визначальну роль у освоєнні слухачами засобів ДН та Інтернет-спілкуванні (використанні електронної пошти, роботи у форумах, чатах і т.д.).

У своїй роботі тьютор має враховувати особливості віртуального середовища, поведінки людини в цьому середовищі а також психологічні особливості тієї нової якості, яку набувають учасники освітньої взаємодії.

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять із навчальної дисципліни

Практичне заняття № 1

Тема заняття. Професія «тьютор». Сутність, складові та зміст тьюторського супроводу в закладі освіти.

Мета заняття: ознайомити здобувачів з особливостями діяльності тьютора, вивчення концептуальних підходів до професії «Тьютор», надати здобувачам теоретичні знання та практичні навички роботи тьютора.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План заняття:

1. Особливості діяльності тьютора.
2. Концептуальні підходи до професії «Тьютор»
3. Сутність, складові діяльності тьютора в закладі освіти.
4. Зміст тьюторського супроводу в закладі освіти.

Література:

Основна: 3, 4.

Допоміжна: 5, 6, 7.

Питання та завдання для самоконтролю та самостійної роботи:

Завдання: визначення основних принципів тьюторства і тьюторського супроводу.

Вказівки до виконання завдання:

1. Визначити в чому сутність і цілі понять «тьютор», «вчитель», «викладач», «професія», «спеціальність»? Визначення внести у глосарій.

2. Чим відрізняється діяльність тьютора від діяльності вчителя, класного керівника, педагога-психолога, соціального педагога?

3. Які функції тьюторського супроводу?

4. Заповнити таблицю та визначити, яку роль відіграє тьютор у процесі навчання і виховання (яким чином він це робить, які форми роботи використовує?). Чи відрізняється принципово роль тьютора від ролі викладача?

Таблиця: Порівняльна характеристика діяльності тьютора та викладача.

Види діяльності	Тьютор	Викладач

Практичне заняття № 2

Тема заняття. Історичні основи тьюторства. Передумови, виникнення та розвиток тьюторингу.

Мета заняття: ознайомити здобувачів із історією виникнення тьюторства, висвітлити історичний шлях і досвід тьюторського супроводу в освіті.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План заняття:

1. Витоки виникнення тьюторства.
2. Тьюторство в освітніх закладах середньовічної Англії.
3. Впровадження системи тьюторства в університетах США.
4. Тьюторство в освітніх закладах провідних країн світу.
5. Тьюторство у вітчизняній освіті.

Література:

Основна: 3.

Допоміжна: 1, 3, 6.

Питання та завдання для самоконтролю та самостійної роботи:

1. Надайте стислу характеристику витоків виникнення тьюторства.
2. Схарактеризуйте тьюторство в освітніх закладах середньовічної Англії.
3. Розкрийте зміст тьюторства в освітніх закладах провідних країн світу.
4. Проаналізуйте досвід тьюторства у вітчизняній освіті.

Виконання завдання: підготовка доповідей, презентацій за темами.

Перелік тем доповідей, презентацій (одна тема на вибір):

1. Витоки виникнення тьюторства.
2. Тьюторство в університетах середньовічної Англії.
3. Міжнародні традиції тьюторства.
4. Тьюторство як ефективна практика індивідуалізації освіти.
5. Тьюторство як педагогічний рух.
6. Досвід тьюторства у вітчизняній освіті.
7. Тьюторство як форма педагогічного супроводу.
8. Система тьюторства в університетах США.
9. Тьюторство як засіб задоволення освітніх потреб.
10. Власна тема (актуальна, цікава, недостатньо висвітлена у межах курсу).

Основні завдання для засвоєння навчального матеріалу та поточного контролю:

1. Підготувати презентацію, в якій відобразити власний погляд на особистість тьютора та особливості його професійної діяльності.

2. Завдання для обговорення в групі (магістранти презентують свої варіанти доповідей, презентацій, потім обговорюють їх).

Практичне заняття № 3

Тема заняття. Методи і форми тьюторського супроводу.

Мета: вивчення сукупності методів і форм тьюторського супроводу.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План заняття:

1. Основні форми та методи тьюторінгу.
2. Основні види тьюторського супроводу в освіті.
3. Зміст діяльності тьютора у тьюторіалі, консультуванні.
4. Діяльність тьютора з оформлення та реалізації індивідуальних запитів тьюторанта.

Література:

Основна: 3.

Допоміжна: 4, 6.

Питання та завдання для самоконтролю та самостійної роботи:

1. Надайте стислу характеристику основних форм і методів тьюторінгу.
2. Схарактеризуйте основні види тьюторського супроводу в освіті (відповідно до даних таблиці).
3. У чому полягає зміст діяльності тьютора у тьюторіалі, консультуванні?
4. Розкрийте зміст діяльності тьютора з оформлення та реалізації індивідуальних запитів тьюторанта.

Виконання завдання:

Вивчення форм освітньої діяльності, що супроводжує тьютор.

Які форми тьюторського супроводу можуть бути використані (заповнити таблицю за поданим зразком)?

Види тьюторського	Зміст діяльності тьютора	Форми роботи
-------------------	--------------------------	--------------

супроводу		
Тьюторіал	навчання способам самооцінювання; навчання способам взаємодії в команді; планування форм освітньої діяльності; генерування ідей; розробка освітніх проєктів, соціально-освітніх проєктів; створення матеріалів для проєктної діяльності; пошук шляхів і вирішення проблемних ситуацій.	загальногрупова; у малих групах; метод проєктів, портфоліо, складання ментальних карт, моделінг.
Робота з індивідуальними запитами тьютора		
Консультування		

Практичне заняття № 4

Тема заняття. Тьюторський супровід проєктно-дослідної діяльності.

Мета заняття: ознайомлення здобувачів з організацією тьюторського супроводу проєктно-дослідної діяльності.

Обладнання: мультимедійний проєктор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План заняття:

1. Тьюторинг організації та проведення проєктно-дослідної діяльності.
2. План тьюторського супроводу проєктно-дослідної роботи здобувача.
3. Типи, форми тьюторських консультацій.
4. Мотиваційний тренінг, кейс-ситуації.

Література:

Основна: 3.

Допоміжна: 4, 6.

Питання та завдання для самоконтролю та самостійної роботи:

1. Схарактеризуйте тьюторинг з організації та проведення проєктно-дослідної діяльності.
2. Надайте визначення та характеристику тьюторських консультацій (за таблицею).

Заповнити таблицю «Типологія тьюторських консультацій».

	назва	визначення, характеристика
	стартова	
	аналітична	
	робоча	
	підсумкова	
	тематична	

I. Складання приблизного плану тьюторського супроводу проєктно-дослідної роботи.

Вказівки до виконання завдання:

Визначення ролі інтересів і схильностей у професійному розвитку та самореалізації.

Діагностика інтересів і схильностей.

Виявлення потенційних (прихованих) можливостей для розвитку здібностей.

Діагностичні методики:

карта інтересів (КІ),
карта схильностей (КС).

II. Мотиваційний тренінг «Дослідницька та проектна діяльність».

Поняття «дослідження», «проект».

Призначення проектних і дослідницьких робіт. Дискусія на тему «Проект як реалізація професійного майбутнього». Знайомство з методикою «Мозкового штурму».

III. Тренінг «Відповідальний вибір».

Методики і умови прийняття рішення. Аналіз конкретних ситуацій, методи актуалізації цілепокладання, гра-оцінка.

Практичне завдання 1. «Виявлення схильності до педагогічного профілю». Знайомство з поняттям «профіль». Професійно важливі якості для фахівця педагогічного спрямування. Установи, що готують фахівців. Практичні вправи і методики щодо виявлення професійної спрямованості до педагогічного профілю.

Практичне завдання 2. «Виявлення схильності до гуманітарного профілю». Знайомство з поняттям «профіль», «напрямок». Професійно важливі якості для фахівця гуманітарного спрямування. Установи, що готують фахівців гуманітарного спрямування. Практичні вправи і методики щодо виявлення професійної спрямованості. Кейс – ситуації з відпрацювання: здатність аналізувати поведінку оточуючих і свою власну, розуміти наміри і настрої інших людей, вміння організовувати їх взаємодію.

Практичне завдання 3.

Підготувати кейс-ситуації до практичного заняття.

Практичне заняття № 5

Тема заняття. Тьюторський супровід індивідуальної освітньої програми.

Мета заняття: ознайомлення здобувачів зі складанням індивідуальної освітньої програми, розробка моделі тьюторського супроводу індивідуальної освітньої програми.

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

План заняття:

1. Визначення понятійних конструкт «індивідуальна освітня траєкторія», «індивідуальний освітній маршрут» та «індивідуальна освітня програма».
2. Мета, завдання, напрямки тьюторського супроводу.
3. Етапи, предмет, дії тьюторського супроводу.
4. Форми, технології реалізації тьюторського супроводу.
5. Моніторинг результативності тьюторського супроводу.

Література:

Основна: 3, 4.

Допоміжна: 2, 4, 6.

Питання та завдання для самоконтролю та самостійної роботи:

1. Надайте визначення понятійних конструкт «індивідуальна освітня траєкторія», «індивідуальний освітній маршрут» та «індивідуальна освітня програма».
2. У чому полягають мета, завдання та основні напрямки тьюторського супроводу?
3. Охарактеризуйте основні етапи, предмет, дії тьюторського супроводу.
4. Яким чином здійснюється моніторинг результативності тьюторського супроводу?

Завдання 1. Заповнити таблицю.

№	назва	визначення, характеристика	джерело, посилання
1	індивідуальна освітня		

	траєкторія		
2	індивідуальний освітній маршрут		
3	індивідуальна освітня програма		

Завдання 2. Розробка педагогічного проекту «Тьюторський супровід першокурсника».

Виконання завдання: освоєння навичок розробки педагогічного проекту «Тьюторський супровід першокурсника».

Вказівки до виконання завдання:

Завдання проекту

1. Розробити зміст і механізм тьюторського супроводу першокурсника.

- мета, завдання, напрямки тьюторського супроводу першокурсника.
- етапи, предмет, дії тьюторського супроводу;
- форми, технології реалізації тьюторського супроводу;
- визначити кінцевий результат тьюторського супроводу;
- діагностичні методики, що забезпечують моніторинг результативності тьюторського супроводу.

2. Розробити структуру і зміст індивідуальної освітньої програми першокурсника: мета, завдання індивідуальної освітньої програми першокурсника; складові (розділи) індивідуальної освітньої програми.

3. Створити умови для визначення і подальшого розвитку власних ресурсів першокурсника через:

- індивідуалізацію навчального процесу;
- розширення простору соціальної діяльності;
- організацію простору рефлексії та аналізу власної діяльності.

Програма реалізації проекту

1. Вивчення та аналіз психолого-педагогічних і науково-дослідних джерел по організації тьюторського супроводу.

2. Розробка структури та змісту моделі тьюторського супроводу першокурсника: визначення мети, завдань, напрямків, предмета, засобів, форм, методів і технологій реалізації тьюторського супроводу.

Основні завдання для засвоєння навчального матеріалу та поточного контролю:

1. Підготувати презентацію за темою практичного заняття, в якій відобразити власний погляд на особистість тьютора та особливості його професійної діяльності.

2. Написати коротке есе-роздум про особистість тьютора на тематику цитати давньогрецького письменника Ксенофонта «Ніхто не може навчитися в людини, яка не подобається». Обсяг есе складає 1-3 сторінки. Вимоги та рекомендації до написання есе у розділі «Дидактичне забезпечення самостійної роботи з навчальної дисципліни».

Дидактичне забезпечення самостійної роботи

Тема	Завдання	Рекомендована література	Форма контролю
Класифікація форм і методів тьюторського супроводу	<ul style="list-style-type: none"> • Творчий проєкт. Підготувати проєкт на тему: "Аналіз умов педагогічної ефективності практичного застосування методів і форм тьюторського супроводу" • Виконати презентацію до проєкту. • Знайти визначення ключових понять, визначення внести у глосарій. 	<p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ivanytska O. S. Peculiarities of tutoring functioning at the German HEEs in accordance with higher education standards and norms. <i>Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology</i>, 2019. 7 (81), Iss. 201, 11–13. 2. Борбіт А.В. Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів за дистанційною формою навчання : методичний посібник. Біла Церква, 2018. 57 с. 3. Костюк І. Хто такий тьютор?: особливості та перспективи нової професії. <i>Директор школи</i>. 2018, № 3-4. С. 11-13. 4. Осадча К. До питання щодо інституціоналізації професії тьютора в українському освітньому просторі. <i>Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology</i>. 2018. Вип. 6 (1). С. 77–88. URL: http://eprints.mdupu.org.ua/id/eprint/2404/ <p>Допоміжна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ivanytska, O. The necessity of tutoring implementation at higher education of Ukraine in accordance with European standards. <i>Управління в освіті: збірник матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної конференції</i>. Львів, Україна: Видавництво «Левада». 2019. С. 15–16. 2. Haran N., Hlazova V., Sliptsova N. Формування ІКТ-компетентності майбутніх тьюторів у дистанційній освіті. The influence of lactic acid product on quality indicators of raw meat for the production of sausages. <i>Abstracts of IX International Scientific and Practical Conference</i>. Turkey. 2020. Pp. 451-454. 3. Акініна Н.Л. Тьюторство: зарубіжний досвід. <i>Історико-педагогічні студії: науковий часопис</i>, 2018. Вип. 11 – 12. С. 33–38. 4. Бернадзіковська Л. О. Тьюторинг як метод індивідуалізації в освіті. <i>Молодий вчений</i>. 2019. № 5.2 (69.2). С. 95–98. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/5.2/21.pdf. 5. Бойко А. М. Тьюторство як модель партнерських відносин викладач-студент. <i>Науковий вісник Мукачівського державного університету</i>, 2018. Вип. 1 (7). С. 18-22. (Серія: Педагогіка та психологія). URL: http://lib.sumdu.edu.ua/library/DocDescription?doc_id=695881 6. Гарань Н. Тьюторський супровід студентів з особливими потребами у закладі вищої освіти. <i>Фізико-</i> 	Захист творчого проєкту з презентацією результатів. Перевірка визначень, внесених у глосарій.
Технологія тьюторського супроводу	<p>Розробка проєкту «Тьюторський супровід першокурсника»</p> <p>Скласти ментальну карту «Тьюторський супровід у закладі освіти»</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. Haran N., Hlazova V., Sliptsova N. Формування ІКТ-компетентності майбутніх тьюторів у дистанційній освіті. The influence of lactic acid product on quality indicators of raw meat for the production of sausages. <i>Abstracts of IX International Scientific and Practical Conference</i>. Turkey. 2020. Pp. 451-454. 	Співбесіда, захист проєкту, презентація складеної ментальної карти.
Проектування освітніх програм в умовах тьюторського супроводу	<p>Підготувати проєкт освітньої програми в умовах тьюторського супроводу.</p> <p>Виконати презентацію до проєкту.</p> <p>Знайти визначення ключових понять, визначення внести у глосарій.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Акініна Н.Л. Тьюторство: зарубіжний досвід. <i>Історико-педагогічні студії: науковий часопис</i>, 2018. Вип. 11 – 12. С. 33–38. 4. Бернадзіковська Л. О. Тьюторинг як метод індивідуалізації в освіті. <i>Молодий вчений</i>. 2019. № 5.2 (69.2). С. 95–98. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/5.2/21.pdf. 5. Бойко А. М. Тьюторство як модель партнерських відносин викладач-студент. <i>Науковий вісник Мукачівського державного університету</i>, 2018. Вип. 1 (7). С. 18-22. (Серія: Педагогіка та психологія). URL: http://lib.sumdu.edu.ua/library/DocDescription?doc_id=695881 6. Гарань Н. Тьюторський супровід студентів з особливими потребами у закладі вищої освіти. <i>Фізико-</i> 	Презентація проєкту освітньої програми в умовах тьюторського супроводу. Перевірка визначень, внесених у глосарій.

		<p>математична освіта. 2020. Випуск 2(20). Ч. 2. С. 76-81</p> <p>7. Гарань Н., Зінченко Г. Тьюторський супровід освітнього процесу в умовах розвитку ІКТ. Актуальні проблеми неперервної освіти в інформаційному суспільстві: збірник матеріалів конференції. Київ, 2020. С. 165-167.</p> <p>8. Гарань Н., Рябцева І. Розвиток комунікативного лідерства у майбутніх тьюторів в умовах магістратури Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес: матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. студ. і аспірантів, 2020 р. Харків, 2020. С. 158-161.</p> <p>9. Осадча К. Організація підготовки тьюторів у США. <i>Педагогічні науки</i>. Херсон. 2019, №1 (86). С.312–317.</p> <p>10. Тарадюк, Д. Професійна підготовка тьюторів до роботи в інклюзивному освітньому середовищі як педагогічна проблема. <i>Нова педагогічна думка</i>. 2018, № 18.</p>	
Контекст й умови впровадження тьюторського супроводу в освітніх закладах	Проаналізувати досвід тьюторського супроводу в освітніх закладах зарубіжних країн. Визначити позитивні та спірні сторони практичного досвіду тьюторського супроводу. Підготувати доповідь, презентацію.	<p>1. Осадча К. Аналіз досвіду тьюторства та підготовки тьюторів у Франції. <i>Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова</i>. Київ. 2018. Вип. 61. С. 223–227. (Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи).</p> <p>2. Осадча К. Аналіз тьюторських практик та досвіду підготовки тьюторів у Німеччині. <i>Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського</i>. Педагогічні науки. Миколаїв. 2018. Вип. 2 (61). С.206–210.</p> <p>3. Осадча К. Організація підготовки тьюторів у США. <i>Педагогічні науки</i>. Херсон. 2019, №1 (86). С.312–317.</p>	Опитування, співбесіда, презентація підготованих матеріалів.
Тьюторство як ресурс адаптації іноземних здобувачів	Запропонуйте власну модель тьюторського супроводу іноземного здобувача. Підготуйте ментальну карту, доповідь, презентацію	<p>1. Бойко А. М. Тьюторство як модель партнерських відносин викладач-студент. <i>Науковий вісник Мукачівського державного університету</i>, 2018. Вип. 1 (7). С. 18-22. (Серія: Педагогіка та психологія). URL: http://lib.sumdu.edu.ua/library/DocDescription?doc_id=695881</p> <p>2. Осадча К. Аналіз досвіду тьюторства та підготовки тьюторів у Франції. <i>Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова</i>. Київ. 2018. Вип. 61. С. 223–227. (Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи).</p>	Перевірка складеної моделі тьюторського супроводу іноземного здобувача, співбесіда.

Індивідуальна траєкторія тьюторського супроводу освітнього процесу	Скласти індивідуальну траєкторію тьюторського освітнього процесу (за вибором закладу – у школі, закладі вищої освіти і т.ін.)	3. Осадча К. Аналіз тьюторських практик та досвіду підготовки тьюторів у Німеччині. Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. Миколаїв. 2018. Вип. 2 (61). С.206–210. 4. Осадча К. Організація підготовки тьюторів у США. Педагогічні науки. Херсон. 2019, №1 (86). С.312–317.	Презентація складеної індивідуальної траєкторії тьюторського супроводу освітнього процесу.
--	---	--	--

Виконана робота зараховується кількістю балів відповідно до розподілу балів, які отримують здобувачі.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.

Вимоги до есе.

Есе (Французьке *essai* «спроба, проба, нарис», від лат. *exagium* «зважування») – літературний жанр прозового твору невеликого обсягу й вільної композиції.

Есе – самостійна творча робота здобувача. Мета есе полягає в розвитку навичок самостійного творчого мислення та письмового послідовного викладу власних думок. Есе дозволяє авторові навчитися чітко й грамотно формулювати думки, структурувати інформацію, використовувати основні категорії аналізу, виділяти причино-наслідкові зв'язки, ілюструвати поняття відповідними прикладами, аргументувати свої висновки; володіти науковим стилем мовлення.

Есе повинне містити: чіткий виклад суті поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, розглянутого в рамках дисципліни, висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми. Есе виражає індивідуальні враження та міркування автора з конкретного приводу або предмета й не претендує на вичерпне трактування. Відносно обсягу й функції межує, з одного боку, з науковою статтею й літературним нарисом (з яким есе нерідко плутають), з іншого боку – з філософським трактатом. Есеїстичному стилю властиві образність, рухливість асоціацій, нерідко антитиповість мислення, орієнтування на інтимну відвертість і розмовну інтонацію.

Структура есе:

Вступ: місія здобувача щодо розгляду теми есе, його авторське бачення або обґрунтування вибору цієї теми. Мета та завдання роботи – очікуваний результат роботи в цілому та конкретні результати, які будуть отримуватися в ході розкриття теми. На цьому етапі дуже важливо

правильно сформулювати питання, на які ви збираєтеся знайти відповідь у ході свого дослідження. При роботі над вступом можуть допомогти відповіді на наступні питання: «Чи потрібно давати визначення термінам, що пролунали в темі есе?», «Чому тема, яку я розкриваю, є важливою в даний момент?», «Які поняття будуть залучені в мої міркування?», «Чи можу я розділити тему на трохи більше дрібних підтем?» і т. д.

Основна частина: теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання. Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій щодо питання. У цьому полягає основний зміст есе й це являє собою головні труднощі. Тому важливе значення мають підзаголовки, на основі яких здійснюється структурування аргументації; саме тут необхідно обґрунтувати (логічно, використовуючи дані або строгі міркування) пропоновану тезу. Залежно від поставленого питання аналіз проводиться на основі наступних категорій: причина – наслідок, загальне – особливе, форма – зміст, частина – ціле, сталість – мінливість.

Висновок: узагальнення й аргументовані висновки до теми й т. д. Підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині. Методи, що рекомендують для складання висновка: повторення, ілюстрація, цитата. Висновок може містити такий дуже важливий, що доповнює есе, елемент як взаємозв'язків з іншими актуальними темами та проблемами.

Рекомендації щодо використання інформаційних технологій.

Підвищення якості вищої освіти визначається використанням нових методів і засобів навчання. Широке застосування мультимедійних технологій здатне різко підвищити ефективність активних методів навчання для всіх форм організації навчального процесу: на етапі самостійної підготовки здобувачів, на лекціях і на практичних заняттях.

Експериментально встановлено, що при усному викладі матеріалу за хвилину слухач сприймає і здатний обробити до однієї тисячі умовних одиниць інформації, а при «підключенні» органів зору до 100 тисяч таких одиниць. Тому абсолютно очевидна висока ефективність використання інформаційних технологій і мультимедійних засобів, основа яких – зорове та слухове сприйняття матеріалу.

Мультимедійні продукти й інформаційні технології представляють широкі можливості для різних аспектів навчання. Одними з основних можливостей і переваг інформаційних технологій і засобів мультимедіа у разі їх застосування у навчальному процесі являються:

- одночасне використання декількох каналів сприйняття здобувача в процесі навчання, за рахунок чого досягається інтеграція інформації, що доставляється різними органами чуттів;
- можливість симулювати складні реальні експерименти;

- візуалізація абстрактної інформації за рахунок динамічного представлення процесів;
- можливість розвинути когнітивні структури і інтерпретації здобувачів.

Мультимедійні засоби навчання й інформаційні технології, що використовуються, повинні відповідати системі психологічних, дидактичних і методичних вимог. До специфічних дидактичних умов відносять:

- адаптивність до індивідуальних можливостей здобувача;
- інтерактивність навчання;
- реалізація можливостей комп'ютерної візуалізації учбової інформації;
- розвиток інтелектуального потенціалу здобувача;
- системність і структурно-функціональна зв'язаність представлення матеріалу;
- забезпечення повноти (цілісності) і неперервності дидактичного циклу навчання.

З дидактичними вимогами тісно пов'язані методичні вимоги. Методичні вимоги до інформаційних технологій і мультимедійних засобів навчання враховують облік своєрідності й особливості конкретного учбового предмету, специфіку відповідної науки, її понятійного апарату, особливості методів дослідження її закономірностей, можливостей реалізації сучасних методів обробки інформації.

Мультимедійні засоби навчання повинні задовольняти наступним методичним вимогам: представлення навчального матеріалу з опорою на взаємозв'язок і взаємодію понятійних, образних і дієвих компонентів мислення; відображення системи термінів навчальної дисципліни у вигляді ієрархічної структури високого порядку; надання здобувачам можливості виконання різноманітних контролюючих тренувальних дій.

Поряд із дидактичними та методичними вимогами також виділяють ряд психологічних вимог, що впливають на успішність і якість створення мультимедійних засобів навчання. Представлення навчального матеріалу повинне відповідати не тільки вербально-логічному, але і сенсорно-перцептивному і представлінському рівням когнітивного процесу. Його виклад необхідно орієнтувати на тезаурус і лінгвістичну композицію конкретного вікового контингенту і специфіку підготовки здобувачів.

В якості основного технічного засобу інформаційних технологій виступає комп'ютер, оснащений необхідним програмним забезпеченням і мультимедійним проектором. Комп'ютер не замінює собою викладача, а являється лише засобом здійснення педагогічної діяльності, його помічником.

Завдяки своїм можливостям і розвитку технічних засобів інформаційні технології можуть застосовуватися при проведенні

практично всіх видів навчальних занять.

Аналіз педагогічної літератури і досвід викладання дозволили виділити декілька основних аспектів застосування засобів мультимедіа в навчальному процесі при проведенні різних видів занять.

В процесі читання лекції лектор, маючи у своєму розпорядженні обмежений об'єм часу, викладає основні понятті курсу та дає направляючі вказівки і пояснення здобувачам до змісту самостійно вивченого матеріалу. В цих умовах для підвищення якості й ефективності навчання збільшується значення візуалізації освітньої інформації.

Викладач в мультимедіа лекційній аудиторії отримує замість дошки та крейди потужний інструмент для представлення інформації в різномірній формі (текст, графіка, анімація, звук, цифрове відео та ін.). В якості джерела ілюстративного матеріалу в цьому випадку найбільш зручно використовувати CD ROM чи HTML документи. Мультимедійні лекції можна використовувати для викладання практично всіх курсів. Якість і степінь засвоєння навчального матеріалу, а також вплив на активізацію пізнавальної діяльності, як показує практика і проведене дослідження, істотно зростає.

Таким чином, використання інформаційних технологій істотно покращує сприйняття й осмислення питань, що розглядаються здобувачами, створює більш комфортні умови для аудиторної роботи здобувачів і викладачів.

Традиційно на лекційних заняттях використовуються презентації – набір слайдів, представлених у певному порядку. Презентація демонструється на великому екрані за допомогою мультимедійного проектора і служить ілюстрацією до розповіді. В якості інформаційного наповнення презентації можуть бути використані різні види інформації (текстова, аудіо, графічна, анімація, відео та ін.).

В якості методичних рекомендацій по застосуванню презентацій пропонується наступний алгоритм підготовки до заняття:

- визначити тему, ціль і тип заняття;
- скласти тимчасову структуру лекції, у відповідності з основною ціллю намітити задачі і необхідні етапи для їх досягнення;
- продумати етапи, на яких необхідні інструменти мультимедіа;
- із резервів комп'ютерного забезпечення відбираються найбільш ефективні засоби;
- розглядається доцільність їх застосування в порівнянні з традиційними засобами;
- відібрані матеріали оцінюються по часу: їх тривалість не повинна перевищувати санітарних норм, рекомендується продивитись і врахувати інтерактивний характер матеріалу;
- створюється часова розгортка лекції;
- при нестачі комп'ютерного ілюстративного матеріалу чи

програмного матеріалу проводиться пошук в бібліотеці або мережі інтернет;

- із знайденого матеріалу складається презентаційна програма.

Створюючи лекцію із застосуванням мультимедіа, рекомендується керуватись такими критеріями відбору інформації:

- зміст, глибина і об'єм навчальної інформації повинні відповідати пізнавальним можливостям здобувачів, враховувати їх інтелектуальну підготовку та вікові особливості;
- слайди презентації повинні містити тільки основні моменти лекції (основні визначення, схеми, анімаційні та відео фрагменти, що відображають сутність вивчаючих явищ);
- при відборі матеріалу для зорового ряду опису моделі уникати дальніх планів і дрібних деталей;
- слід уникати великих текстових фрагментів. Недопустимо використовувати для читання тексту полоси прокрутки чи кнопки переходу від екрану до екрану;
- виділяти в текстах найбільш важливі моменти, використовуючи напівжирний чи курсивний шрифт;
- загальна кількість слайдів не повинна перевищувати 20–25;
- не варто перенавантажувати слайди різноманітними спец ефектами, інакше увага здобувачів буде зосереджена саме на них, а не на інформаційному наповненні слайду;
- на рівень сприйняття матеріалу великий вплив має кольорова гама слайда, тому необхідно підібрати правильне забарвлення презентації, щоб слайд добре «читався»;
- необхідно чітко розрахувати час на показ того чи іншого слайду, щоб презентація була доповненням до лекції, а не навпаки.

Таким чином, мультимедійні засоби навчання дозволяють:

- підвищити інформативність лекції;
- стимулювати мотивацію навчання;
- підвищити наочність навчання за рахунок структурної надмірності;
- здійснити повтор найбільш складних моментів лекції (тривіальна надмірність);
- реалізувати доступність і сприйняття інформації за рахунок паралельного представлення інформації в різних модальностях: візуальної і слухової (перманентна надмірність);
- організувати увагу аудиторії в фазі її біологічного зниження (25–30 хвилин після початку лекції та останні хвилини лекції) за рахунок художньо-естетичного виконання слайдів-заставок або за рахунок доцільно застосованої анімації та звукового ефекту;
- здійснити повтор (перегляд, коротке відтворення) матеріалу попередньої лекції;

- створити викладачу комфортні умови роботи на лекції.

Для проведення практичних занять інформаційні технології використовуються не так часто. Проте, як показали сучасні дослідження в області освітніх технологій, саме тут знаходяться великі резерви для підвищення ефективності навчання.

При проведенні практичних занять також доцільно використовувати презентації, проте тут є свої особливості. Презентацію можна демонструвати як за допомогою проектора, так і (при проведенні занять в комп'ютерному класі) на екранах моніторів. При проведенні таких видів занять доцільно використовувати презентації як частину заняття, наприклад, у вступній частині заняття для повторення раніше пройденого матеріалу. Вимоги до презентації для практичних занять майже ті самі, що і для лекції.

Основна схема застосування інформаційних технологій і мультимедійних засобів на практичних заняттях полягає в тому, щоб спочатку підпорядкувати дії логіці, що задається цими засобами, а потім – цілями та задачами діяльності, отримавши нові можливості досягнення результатів навчальної діяльності. На першому етапі мультимедійний засіб або ресурс виступає предметом навчальної діяльності, в ході якої набуваються знання про роботу засобу, вивчаються мови та прийоми, засвоюються навички роботи. На другому етапі мультимедійних ресурс перетворюється в засіб вирішення будь-яких навчальних або професійних завдань.

Рекомендації до складання ментальної карти (інтелектуальної карти).

Ментальна карта (mind-map, mindmapping) – це графічне відображення процесів багатовимірного мислення. Ментальні карти є зручною, ефективною технікою візуалізації мислення та альтернативного запису. Суть побудови ментальної карти полягає в тому, щоб за допомогою зрозумілих символів, образів, об'єктів, асоціацій, якими мислить людина, наочно зобразити карту знань на обрану тему.

Сфера застосування:

- Генерація ідей, їх аналіз у пошуках рішення, узгодження і впровадження потенційного рішення.
- Упорядкування інформації у вигляді логічного ланцюжка подій, ідей і фактів.
- Опрацювання інформації. Техніка майнд меппінг дозволяє читати швидше, запам'ятовувати більше, краще концентруватися.
- Стратегічне думання: можливість поглянути на проблематику повністю та враховуючи всі особливості. Складання планів, розуміння своїх цілей, опис напрямків діяльності.
- Вийти за рамки своїх же власних обмежень.

Згадаємо класичне застосування – ведення конспектів.

Інтелектуальні карти для цього підходять краще за звичайні нотатки. Їхнє створення займає менше часу, ніж написання великого об'єму тексту, крім цього, таке відображення інформації саме по собі є логічно організованим. Кожна карта пам'яті є унікальною і зберігається в пам'яті як цілісний об'єкт.

Карти пам'яті є потужним інструментом для роботи із асоціаціями. Записуючи, а потім переглядаючи ідеї, знаходяться нові зв'язки між концепціями, які були непоміченими до того. Крім того, сам спосіб малювання карти переводить мозок у режим креативності. Допомогає у створенні презентацій та проєктів ідей, в яких відображено хід думок.

Правила створення:

Для ефективного користування будь-яким інструментом необхідно ознайомитися з інструкцією. 10 простих правил створення карт:

1. Починаємо з центральної ідеї посередині чистого аркушу, використовуючи малюнок і хоча б 3 кольори.
2. Вибираємо ключові слова і друкованим текстом наносимо на гілки, використовуючи верхній та нижній регістр. Можна додавати картинки, символи, коди.
3. Кожен елемент (слово/картинка) повинен мати власну гілку.
4. Лінії повинні бути з'єднані, починаючи від центральної ідеї.
5. Центральні лінії товстіші, органічні і текучі. Всі наступні гілки тонші в залежності від радіального розходження від центру.
6. Робимо лінії такої ж довжини, як і слово/картинка.
7. Використовуємо кольори на власний розсуд і на всій карті пам'яті.
8. Розробляємо свій особистий стиль майнд меппінгу.
9. Використовуємо акценти і показуємо асоціації на своїй карті пам'яті.
10. Зберігаємо ясність інтелектуальної карти, використовуючи радіальну ієрархію в цифровому порядку або охоплюючи всі гілки.

Веб-сервіси для створення ментальних карт:

[Mindomo](#) - програмне забезпечення створення діаграм зв'язків за допомогою Інтернету. До 3-х карт в безкоштовному режимі

[MindMeister](#) - Веб 2.0 додаток для побудови діаграм зв'язків, підтримує експорт у pdf, FreeMind (. Mm), MindManager 6 (. Mmap), а також у документ. Rtf або у вигляді зображення (. Jpg., Gif., Png). До 3-х карт в безкоштовному режимі.

[Bubbl.us](#) - інтернет-сервіс спільного створення діаграм зв'язків. Безкоштовно можна створити до 3-х діаграм, і це єдине обмеження.

[SpiderScribe](#) - безкоштовний сервіс (Adobe Flash). У вузлах карти можуть міститися: простий текст, картинка (jpg, png), дата (календар), карта (GoogleMap), або прикріплений файл. Експорт до jpg і png. Підтримується спільна робота над картою. Інтерфейс англійська, з підтримкою кирилиці.

FreeMind - вільна програма для створення карт пам'яті. FreeMind написана на Java і розповсюджується згідно із загальною публічною ліцензією GNU. Програма має розширені можливості експортування. Експорт XHTML дозволяє створити карту-схему з розгалуженою структурою і посиланнями на зовнішні джерела.

Перелік питань до заліку з дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності»

1. Основні форми тьюторського супроводу в професійній освіті.
2. Індивідуалізація у вищій освіті в контексті Болонського процесу та запровадження тьюторського супроводу.
3. Актуальні аспекти тьюторського супроводу у системі дистанційного навчання.
4. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у тьюторінгу.
5. Тьюторський супровід формування та реалізації індивідуальних освітніх програм.
6. Тьюторство як ресурс розвитку освітньо-наукового середовища.
7. Ресурсна схема тьюторських дій і її застосування в професійній освіті.
8. Індивідуальний і груповий тьюторіали як форми супроводу здобувачів ЗВО.
9. Професійні характеристики тьютора.
10. Чим викликана необхідність впровадження технологій тьюторського супроводу в практику освітніх установ?
11. Тьюторська діяльність як спосіб професійно-особистісного становлення здобувачів педагогічних спеціальностей.
12. Розкрийте зміст тьюторського супроводу.
13. Взаємодія тьютора з іншими учасниками освітнього процесу.
14. Можливості індивідуалізації освітнього процесу в педагогічному ЗВО в умовах введення тьюторського супроводу.
15. Місце тьютора в сучасній освіті.
16. У чому полягає основна відмінність тьюторського супроводу від педагогічного.
17. Тьюторський супровід упродовж п'яти етапів дистанційного навчання.
18. Тьюторський супровід як педагогічна діяльність з індивідуалізації освіти.
19. Професійні й особистісні якості тьютора.
20. Тьюторське забезпечення індивідуалізації освітнього процесу.
21. Основні функції тьюторського супроводу у ЗВО.
22. Етапи тьюторської дії.
23. Критерії оцінювання ефективності індивідуального тьюторіалу.
24. Функція тьютора в старшій школі.
25. Педагогічне проектування індивідуальної освітньої програми.
26. Основні завдання тьютора в умовах закладу загальної середньої освіти.
27. Передумови виникнення тьюторства в Україні.
28. Тьюторство в університетах середньовічної Англії.
29. Організація самовизначення учасників щодо тьюторства як ресурсу для розвитку власної діяльності та вибір напрямку для її зміни.
30. Роль тьюторства в процесах модернізації професійної освіти.
31. Інформаційно-комунікаційні технології у тьюторських практиках.
32. Актуалізація тьюторства в професійній освіті.
33. Тьюторський супровід як педагогічна діяльність з індивідуалізації освіти
34. Тьюторство в дистанційній освіті.
35. Моніторинг і контроль знань та умінь тьюторантів.
36. Основні етапи тьюторського супроводу.
37. Цілі, головні завдання та зміст роботи тьютора.
38. Тьюторський супровід як технологія організації та проведення самостійної освітньої діяльності.
39. Тьюторський супровід освітньої діяльності в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.
40. Особливості тьюторського супроводу учнів старшої школи.